

Kulturminnefondet

Årsrapport 2025

INNHold

Del I. Styreleders beretning 2025	4
Del II. Introduksjon til virksomheten og hovedtall	8
Del III. Aktiviteter og resultater	22
<i>Overordnede føringer</i>	22
<i>Nasjonale mål, prioriteringer og styringsparametere</i>	26
<i>Alle skal ha muligheten til å engasjere seg og ta ansvar for kulturarven</i>	30
<i>Kulturmiljø skal bidra til bærekraftig utvikling gjennom helhetlig samfunnsplanlegging</i>	38
<i>Et mangfold av kulturmiljø sskal tas vare på som grunnlag for kunnskap, opplevelse og bruk</i>	42
Del IV. Styring og kontroll i virksomheten	62
<i>Fellesføringer i tildelingsbrev</i>	63
Del V. Vurdering av fremtidsutsikter	66
Del VI. Årsregnskap	68
<i>Ledelseskommentar til årsregnskapet</i>	68
<i>Prinsippnote SRS</i>	69
<i>Resultatregnskap</i>	74
<i>Balanse</i>	75
<i>Kontantstrømoppstilling</i>	75
<i>Noter</i>	76

Del 1. Styreleders beretning 2025

Bevaring, bruk og bærekraft

2025 har tydeligere enn på lenge vist betydningen av å ta vare på den eksisterende bygningsmassen, ikke bare som kulturarv, men som en aktiv ressurs i samfunnet. Når klima- og miljøutfordringer, arealpress og behovet for mer sirkulær ressursbruk preger samfunnsutviklingen blir det ikke bare viktigere å ta vare på det vi allerede har, men også å bruke det bedre.

Gjennom økonomisk støtte, kunnskapsdeling og veiledning til private eiere og frivillige organisasjoner har Kulturminnefondet i enda større grad bidratt til at kulturarven kan oppleves, brukes og videreutvikles. Istandsetting og videre bruk av kulturminner bidrar til å redusere behovet for nye materialer og nye inngrep, samtidig som kulturmiljø blir bevart som en del av hverdagslivet i byer, tettsteder og distrikter. Dette handler like mye om å bevare kulturmiljø for framtiden som å skape løsninger med verdi for lokalsamfunn, næringsliv, håndverksmiljøer og enkeltmennesker.

Høyt trykk og bred mobilisering

Interessen for ordningen har vært svært høy i 2025, og det ble et rekordår med 2121 innkomne søknader, en økning på over 18 prosent fra 2024. Det ble søkt om til sammen 632 534 305 kroner, og 784 prosjekt prosjekter fikk tilskudd. Den store etterspørselen sier noe om både behovet og viljen der ute. Engasjementet blant eiere, frivillige organisasjoner, og lokalsamfunn for å ta vare på og sette i stand kulturminner er økende. Da trenger folk økonomisk støtte, faglige rammer og trygghet for å komme i gang og gjennomføre på en god måte.

Rollen som en tilgjengelig samarbeidspartner gjør at Kulturminnefondet når et mangfold av lokale aktører. Disse får et realistisk handlingsrom til å gjennomføre tiltak, også der ressursgrunnlaget eller støtteapparatet ellers ikke er tilgjengelig. For mange er dette en første inngang til faglig veiledning, prosjektmodning og gjennomføring, og kulturmiljøforvaltningen får slik stor rekkevidde gjennom lokalt eierskap og aktivitet. Kulturminnefondet som virkemiddel gir folk mulighet til å investere tid, innsats og penger i kulturminner og miljø. 2025 er derfor også et år som viser hvor mye som faktisk skjer når tiltak blir realisert. Kulturminnefondets støtte utløser arbeid, lokal aktivitet og oppdrag for håndverkere og bedrifter som bidrar til at prosjekter gjennomføres med kvalitet og varighet.

Bevaringsstrategiene som felles retning

2025 var også året regjeringens bevaringsstrategier for kystens og landbrukets kulturmiljø trådte i kraft, og flere er på vei. Strategiene peker ut felles retning og ambisjonsnivå, og løfter samtidig behovet for godt kunnskapsgrunnlag og dokumentasjon av effekter. Både for å vite hva vi allerede har og for å evaluere videre arbeid er dette viktig. Kulturminnefondet har bidratt til dette arbeidet gjennom omfattende erfaringer fra tilskuddsforvaltningen og deling av omfattende fra de over 23 000 søknader og prosjekt som Kulturminnefondet har behandlet siden oppstarten.

Ambisjonen er at dette skal gjøre det enklere å se resultater i sammenheng, og å synliggjøre hvordan vern gjennom aktiv bruk virker i praksis over tid. Dette har i tillegg gitt ny relevans til arbeidet med å strukturere og tilgjengeliggjøre erfaringer og resultater fra tilskuddsforvaltningen, slik at kunnskapen kan brukes mer målrettet i videre utvikling og samordning av innsatsen på kulturmiljøfeltet.

Milepæler og synlighet som skaper ringvirkninger

Nettopp tilgjengeliggjøring av informasjon og synlighet av resultater har vært en viktig del av arbeidet gjennom året. Innsatsen har vært knyttet til ny hjemmeside, nyhetsbrev og løpende synlighet i digitale kanaler, i tillegg til den lokale synligheten som oppstår når prosjekter settes i stand og blir brukt. Formidling og deling av erfaringer synliggjør muligheter, senker terskelen for nye søkere og løfter fram prosjekter som tydelige eksempler på hva som er mulig å få til, noe som også kan fungere som inspirasjon for andre. Og folk følger med og blir inspirert!

Gjennom 2025 har Kulturminnefondets innlegg på Instagram fått 1,2 millioner visninger og folk har samhandlet over 20 000 ganger i form av kommentarer, likerklipp, eller delinger. På Facebook er det snakk om over 10, 5 millioner visninger med over 118 000 samhandlinger. Den totale tiden folk har sett, lest og latt seg inspirere av saker fra Kulturminnefondets Facebook er over 174 dager. Kulturminnefondet har også dukket opp i 945 saker i redaksjonelle medier i 2025, 87 prosent av dette var i forskjellige lokalmedia. Denne samlede formidlingsinnsatsen gjør at kunnskap, erfaringer og resultater blir mer tilgjengelig, og at kulturminner i større grad framstår som en ressurs for mange flere.

Et høydepunkt i 2025 var markeringen av støtte til prosjekt nummer 10 000 til fiskefartøyet MK Blomøy og Salten Veteranbåtlag. Dette var en markering som handlet om mer enn bare tall. I 1991 var båten i fare for å bli kondemnert, men den ble gjennom omfattende arbeid reddet og brukes i dag aktivt av veteranbåtlaget i lokalfarvannet i Saltendistriktet. Kulturminnefondet har vært med på deler av denne utrolige reisen og MK Blomøy viser både hvordan kulturarv kan holdes levende gjennom bruk, håndverk og lokalt engasjement, men også symbolverdien i prosjekt som inspirerer flere til å ta vare på det de har. De 9 999 andre tilskuddene har alle aspekter av dette og sier noe om omfanget i innsatsen over tid og bredden i hva som settes i stand med alt fra små, lokale prosjekter til større kulturmiljø som har betydning for mange. Dette vitner om en lang rekke av lokale prosesser der støtte har gjort det mulig å velge istandsetting framfor tap, og aktivitet framfor forfall.

Lederskifte og tydelig retning

2025 markerte også et lederskifte, da Pia Wigtil tiltrådte som ny direktør 1. november. Året har vært preget av kontinuitet i kjerneoppgavene, samtidig som det er en tydelig forventning om videre utvikling. Det er pekt ut en tydelig retning for hvordan arbeidet med bevaring, ombruk og rehabilitering skal løftes ytterligere i møte med klima- og arealutfordringer. Gjenbruk, ombruk og videre bruk av eksisterende bygningsmasse framheves som en stadig viktigere del av samfunnets prioriteringer. Budskapet om å sammen ta vare på det vi har, er presisert som viktig i tiden framover. Dette sikrer Kulturminnefondets rolle som et fortsatt lavterskel virkemiddel som når bredt både geografisk og sosialt.

Framover

Kulturminnefondet har gjennom erfaring, data og resultater fra tilskuddsarbeidet fått et bedre grunnlag for å videreutvikle ordningen, styrke formidlingen og dokumentere samfunnseffekten. Slik er grunnlaget også lagt for videre bidrag inn i bevaringsstrategiene og omstilling mot et mer sirkulært samfunn. Samtidig viser 2025 at interessen øker, at innsatsen mobiliseres bredt, og at det finnes stor vilje til å ta vare på kulturarven når rammer og muligheter er til stede.

Det er et stort behov for boliger og mange av de er allerede bygd, de trenger bare noen som er villige til å satse på dem. Engasjementet, frivilligheten, og gjennomføringsevnen vi har sett gjennom året viser nettopp hvordan bygninger og landskap er tett koblet til lokal verdiskaping, identitet, og livskraft.

På vegne av styret vil jeg takke Klima- og miljøverndepartementet for samarbeidet og prioriteringen av arbeidet. Det samme gjelder Riksantikvaren, som vi stadig bygger ny kunnskap og muligheter sammen med. De ansatte i Kulturminnefondet opptreer åpent og hjelpsomme overfor søkerne, noe jeg til stadighet får tilbakemeldinger på når vi reiser rundt og ser de fantastiske resultatene av arbeidet som gjøres. Og, med aktive eiere, oppnår vi at samfunnet berikes og vår identitet styrkes gjennom hvert enkelt prosjekt.

Takk for felles innsats for vern gjennom aktiv bruk!

Hanne K. Jakhell

Hanne Kristin Jakhell

styreleder

Dypdykk - eksempler på vårt arbeid

Nasjonal plakett til Hysnes velferdsbygg

– Støtten fra Kulturminnefondet betyr veldig mye, sa tilskuddsmottaker Knut Thomas Kusslid i Hysnes Velferdsbygg Ideelt AS.

Et viktig kulturminne for lokalbefolkningen

Bygget er en integrert del av et større militært og sivilt helhetlig kulturmiljø i Hasselvika med både lokal og regional verneverdi. Etter Forsvarets avvikling av stedet i 2001 stod bygget ubrukt frem til det ble overtatt av ildsjeler i 2022 med en visjon om å gjenskape kulturlokalet og møteplassen. Med stort lokalt engasjement og tusenvis av dugnadstimer er bygget blitt et levende kulturhus og samlingspunkt.

Et kulturminne i aktiv bruk

Gjennom støtte fra Kulturminnefondet i 2022 og 2024 har det blitt gjennomført innvendige tilpasninger og fasaderenovering. Et viktig tiltak var etableringen av en universelt utformet hovedtrapp med rullestolrampe.

Hysnes velferdsbygg fungerer er i dag brukt som en lavterskel kulturarena. Kulturminnet er en sosial og inkluderende møteplass for alle i nærmiljøet, med nærmere 150 store og små arrangementer i året. Det arrangeres konserter, ungdoms- og seniortreff, historiske utstillinger og mange andre arrangementer som styrker fellesskapet og identiteten i lokalsamfunnet.

Del II: Introduksjon til virksomheten og hovedtall

Virksomheten og samfunnsoppdraget

Kulturminnefondet ble opprettet av Stortinget i 2002 og startet sitt arbeid i 2003. Kulturminnefondet er i dag et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter som er underlagt Klima- og miljødepartementet. Kulturminnefondet sitt viktigste virkemiddel er å gi økonomisk støtte til frivillige organisasjoner og private eiere av kulturminner og kulturmiljø.

Kulturminnefondet får føringene for sin virksomhet fra en egen forskrift (Forskrift om vedtekter for Norsk kulturminnefond, FOR-2022-06-03-964). I tillegg gir det årlige tildelingsbrevet og økonomiinstruksen fra departementet nærmere føringer for Kulturminnefondets styre og administrasjon. Forskriften legger til rette for at midlene kan brukes innenfor hele kulturmiljøfeltet. Formålet lyder slik:

Kulturminnefondet skal:

- bidra til å styrke arbeidet med å bevare verneverdige kulturminner og kulturmiljø
- bidra til at et mangfold av kulturminner og kulturmiljø kan benyttes som grunnlag for framtidig opplevelse, kunnskap, utvikling og verdiskaping
- bidra til at kulturminner og kulturmiljø kan benyttes som ressurser i en sirkulær økonomi

Kulturminnefondet har som ansvar å følge den helhetlige miljøpolitikken til Klima- og miljødepartementet. Dette inkluderer et særlig ansvar for å redusere tapet av kulturminner og sørge for at disse benyttes som viktige bidrag i en bærekraftig samfunnsutvikling. Vi gjør dette gjennom å være et økonomisk virkemiddel til prosjekter som tar vare på kulturminner og kulturmiljø.

Organisasjon og ledelse

Styret forvalter midlene etter forskriften og vedtar tilskudd. Styreleder og nestleder er styrets arbeidsutvalg og deltar i halvårsmøter med Klima- og miljødepartementet.

Styret består av:

Hanne Kristin Jakhell, styreleder

Atle Hamar, nestleder

Jetmir Raistaj, styremedlem

Einar Bjørn Holtane, styremedlem

Inger Christine Årstad, styremedlem

Varamedlem: Margret Lie Wessel , John Olsen og Daniel Johansen.

Kulturminnefondets administrasjon har en fleksibel og oppgavestyrte organisering. Kulturminnefondet er lokalisert på Røros, og den administrative ledelsen har bestått av:

Direktør: Pia Wigtil tok over etter Simen Bjørgen den 1.11.2025
Assisterende direktør: Trygve Bragstad tok over etter Pia Wigtil den 1.11.2025

Figur 1: Organisering

Tabell 1: Utvikling i ansatte og årsverk

Ansatte og årsverk	2023	2024	2025
Antall ansatte	19	19	20
Antall avtalte årsverk	17,3	17,5	18,7
Antall utførte årsverk	16	15,8	16,5

Tabellen viser utviklingen i antall ansatte og årsverk de siste tre årene. Antallet økte fra 19 i 2024 til 20 i 2025. Kulturminnefondet har generelt hatt en stabil bemanning. Antall avtalte årsverk er økte med 1, 2 fra 2024 til 2025. Antall avtalte årsverk er noe lavere enn antallet ansatte hvert år og skyldes at enkelte medarbeidere jobber deltid. Forskjellen mellom avtalte og utførte årsverk skyldes hovedsakelig sykefravær og permisjoner.

Driftskostander

Samlet tildeling fra Klima- og miljødepartementet ble redusert i revidert nasjonalbudsjett med 20 millioner kroner i 2025 til 117 254 000.

Tabell 2: Tall fra årsregnskap

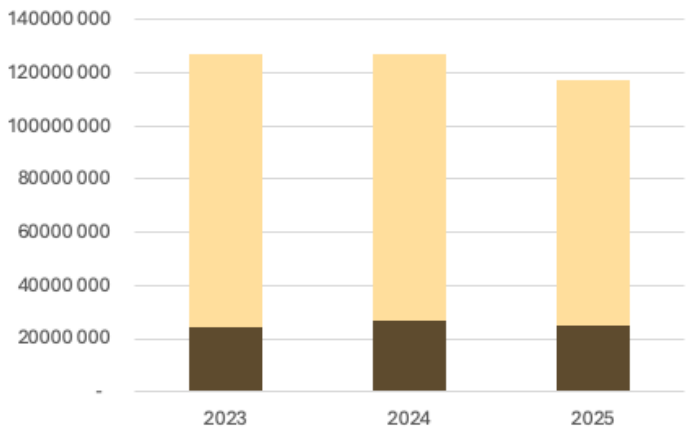
Tall fra årsregnskap	2023	2024	2025
Samlet tildeling fra KLD	127 216 000	127 298 000	117 254 000
Driftskostnader	24 465 847	26 625 515	24 616 731
Lønnsandel av driftskostnader	55%	55%	62%
Lønnskostnader pr. årsverk	852 039	918 151	921 700
Konsulentkostnader	1 714 824	2 110 401	1 049 897
Reisekostnader	859 249	856 957	882 154

Tabellen viser at driftskostnadene er redusert fra 2024 til 2025, og andel driftskostnader av total bevilgning er derfor stabil rundt 21 prosent. Andre driftskostnader og avskrivninger er redusert med 2. millioner kroner, og lønnsandelen av driftskostnadene utgjør nå 7 prosent mer enn i forhold til 2024.

Lønnskostnadene per årsverk har økt hvert år. Dette henger sammen med generell lønnstigning, og arbeidet for å komme på nivå med sammenlignbare virksomheter når det gjelder lønn. Lønnsandelen av driftskostnadene har derfor økt i 2025.

Konsulentkostnadene er i 2025 nede i 4 prosent av driftskostnadene, og av disse utgjør kjøp av tjenester til løpende driftsoppgaver 67 prosent.

Figur 2: Fordeling av driftskostnad og tilskudd over tre år

Figur 3: Fordeling av driftskostnad og tilskudd

Figurene viser hvor stor del driftskostnader og tilskudd utgjør i prosent av bevilgninga. Driftskostnadene har de siste tre årene vært på 19 - 21 prosent, av bevilgningen fra KLD. Lønnskostnadene utgjør som tidligere år over 50 prosent av driftskostnadene, med en økning i

Tabell 3: Nøkkeltall fra årsregnskapet

Nøkkeltall fra årsregnskapet	2023	2024	2025
Samla tildeling fra KLD	127 216 000	127 298 000	117 254 000
Driftskostnader	24 465 847	26 625 515	24 616 731
Tildeling av tilskudd	102 750 153	100 672 485	92 637 541

Andelen av bevilgningen som brukes til tilskudd, varierer noe med størrelsen på bevilgningen og kostnadene til administrasjon og styre, men er forholdsvis stabil på rundt mellom 79 – 80 prosent de siste årene.

Kulturminnefondet har delt ut mer i tilskudd enn det som bevilges årlig fra Klima- og miljødepartementet. Årsaken til dette er at tilbakekalte midler fra tidligere tildelte tilskudd går inn i balansen, og kan brukes til nye tildelinger i løpet av året.

Tilbakeføringene i 2025 er på 19 millioner, og skyldes frasingelser, tilbakekallinger av tilskudd og at eldre prosjekter avsluttes med reduserte kostnader i forhold til akseptert prosjektbudsjett. Vi utbetaler tilskuddet i forhold til vår prosentandel av totale kostnader.

Tabell 4: Tilbakeførte midler

Tilbakekalt/ reduserte tilskudd	2023	2024	2025
Korrigerte tilskuddsbeløp	9 109 500	8 090 500	8 582 000
Frasagte tilskudd	7 353 000	5 312 000	6 688 000
Tilbakekalt	2 936 000	4 640 000	3 731 000
Tilsammen	19 398 500	18 042 500	19 001 000

Disse tilbakeførte midlene utgjør en betydelig del av de tilgjengelige midlene for nye tildelinger og er en viktig del av Kulturminnefondets økonomiske forvaltning. Her kan oppfølging og tilpasning av prosjekter bidra til at midler satt til side til prosjekt som ikke lot seg gjennomføre som planlagt, komme andre søknader til gode.

Tilskuddsforvaltning

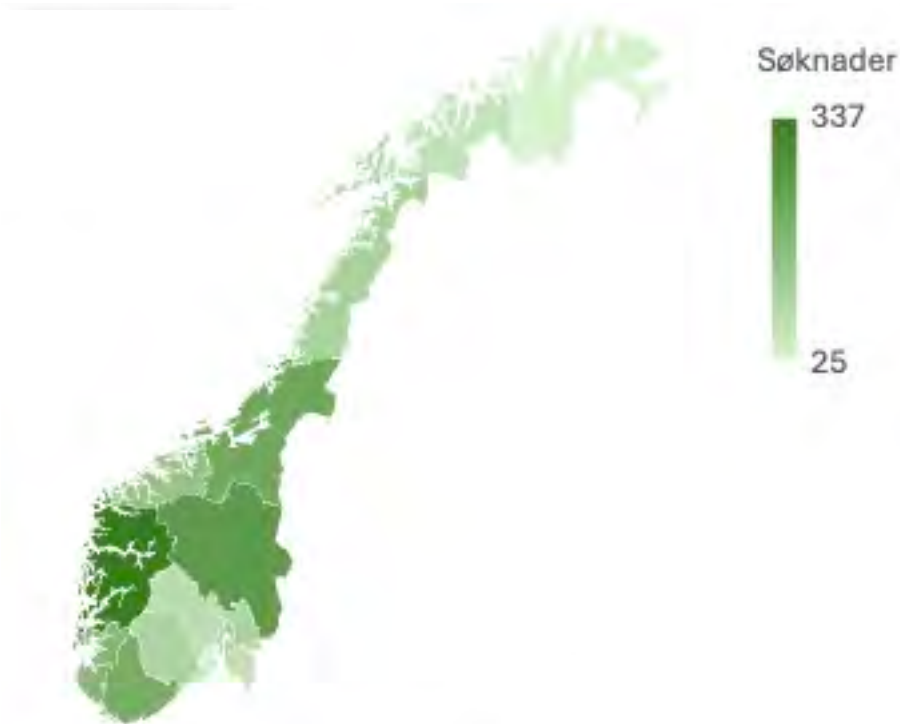
Kulturminnefondet mottok 2 121 søknader i 2025, av disse ble det gjort vedtak i 1 926, 61 må ferdigbehandles i 2026, og 134 søknader ble trukket av søkerne. Til sammen ble det søkt om 632,5 millioner kroner. Vi hadde i 2025 en økning i både antall søknader, og søknadsbeløp i forhold til året før.

Tabell 5: Mottatte søknader og søknadsbeløp fordelt på de tre siste årene

Antall og beløp	2023	2024	2025
Antall søknader	1 725	1 793	2 121
Søknadsbeløp	567 174 000	559 362 000	632 534 305

Tallene viser at flere søker om støtte, men at gjennomsnittlig søknadsbeløp har gått noe ned i 2025. Dette kan skyldes at søkerne i større grad er veiledet til mer realistiske søknadsbeløp, og at de er veiledet til å søke om støtte til delprosjekter. Den økonomiske situasjonen blant søkerne kan også ha gjort det vanskeligere å realisere større prosjekt.

Figur 4: Mottatte søknader fordelt på kart

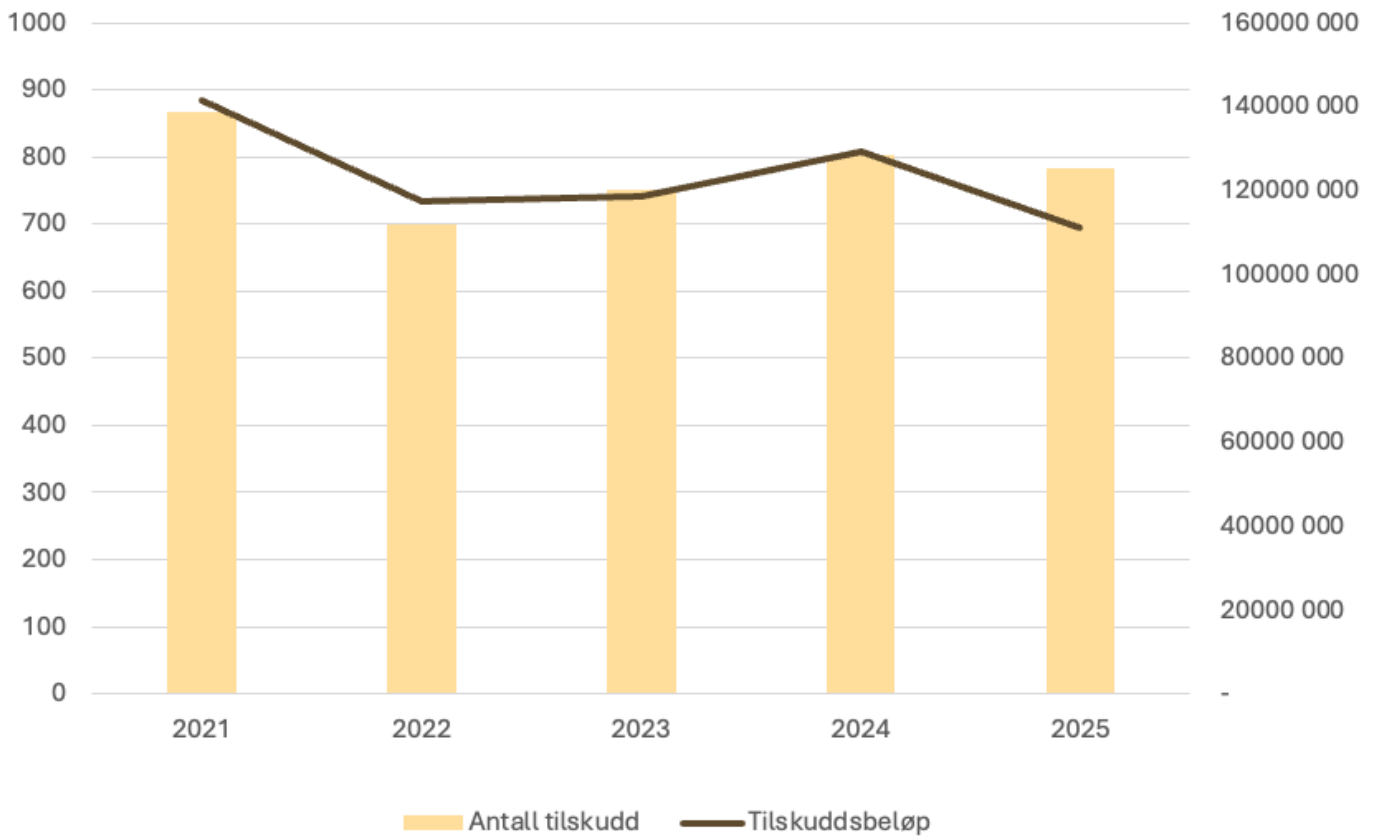

Tabell 6: Behandlet søknader og vedtatte tilskudd

Søknader og tilskudd	2023	2024	2025
Antall søknader	1 685	1 688	2 061
Antall tilskudd	752	802	784
Søknadsbeløp	533 457 000	515 332 405	617 397 188
Tilskuddsbeløp	118 614 000	129 169 000	111 106 000

Antall søknader med vedtak har vært relativt stabilt de siste årene, men viser en betydelig samlet økning i 2025. Økningen er på litt over 18 prosent fra 2024 tyder på at både antallet søknader og saksbehandlingstakten har økt betraktelig i løpet av året. Tallene omfatter kun søknader som har fått vedtak. I tillegg får søknader som trekkes av søkerne eller avsluttes av Kulturminnefondet på andre måter også behandling som medfører at alle innkomne søknader behandles i en eller annen form.

Figur 5: : Antall tilskudd og tilskuddsbeløp

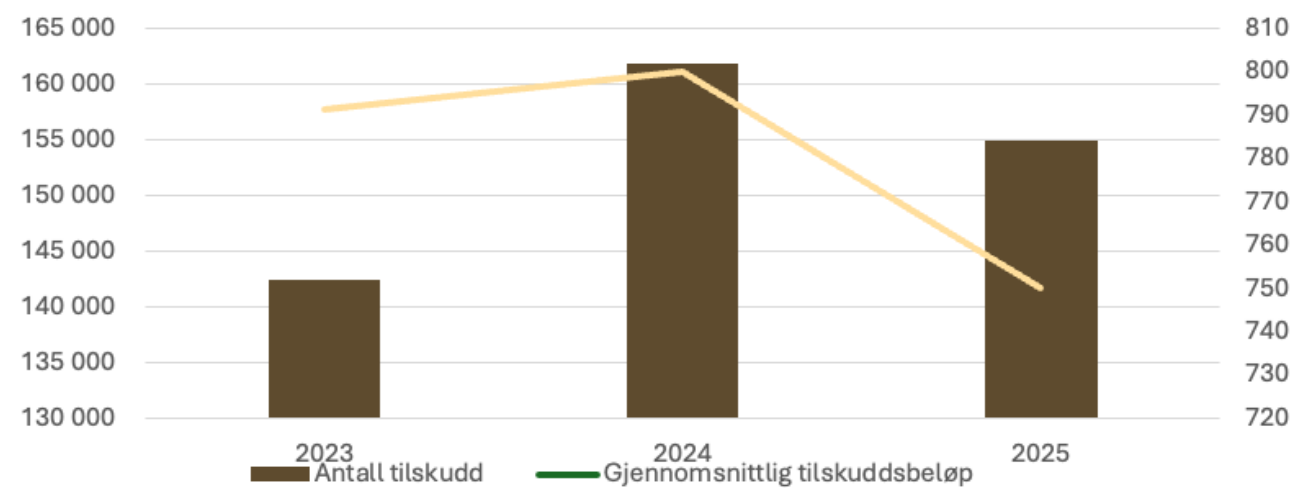

Tildelte tilskudd følger tilgjengelige midler og viser derfor et visst fall i antall og gjennomsnittlig beløp for 2025. Antall søknader som fikk tilskudd gikk ned med 2 prosent fra 2024 og andelen innvilgede søknader i forhold til behandlede søknader gikk ned med 10 prosent. Dette har sammenheng med tilgjengelige midler for tildeling.

Antall søknader som fikk tilskudd gikk ned med 2 prosent fra 2024 og andelen innvilgede søknader i forhold til behandlede søknader gikk ned med 10 prosent. Dette tilsvarer en nedgang på henholdsvis 18 tilskudd og ca. 13 500 kroner i gjennomsnittlig tilskuddssum fra 2024 til 2025. Utviklingen viser at Kulturminnefondet innvilger et forholdsvis stabilt antall søknader, men at tilgjengelige midler er delvis avgjørende for hvor mange prosjekter som får innvilget støtte og også har innvirkning på hvilken sum det er anledning til å bidra med.

Gjennom veiledning før søknad og noe mindre tilskudd i snitt per prosjekt enn tidligere, har vi likevel kunnet gi støtte til flere prosjekter enn de fleste tidligere år. Tilskuddene sikrer at prosjekt kan komme i gang og er dermed en utløsende faktor for mer privat innsats.

Figur 6: : Antall tilskudd og gjennomsnittlig tilskuddsbeløp

Tabell 7: Søknader fordelt på søknadsordninger

Søknader	2023	2024	2025
Faste kulturminner	1 351	1 370	1 681
Fartøy	87	79	96
Sikringstiltak	85	92	107
Fagseminar	41	48	75
Rullende	48	38	43
Formidling	73	61	59
Søknader til sammen	1685	1688	2061

Tabell 8: Søknadsbeløp fordelt på søknadsordninger

Søknadsbeløp	2023	2024	2025
Faste kulturminner	467 240 007	470 209 044	552 414 183
Fartøy	24 637 000	24 015 961	28 431 235
Sikringstiltak	5 547 000	8 666 340	15 376 065
Fagseminar	2 109 000	2 706 362	3 312 227
Rullende	7 472 000	4 568 108	11 781 388
Formidling	17 445 000	5 166 635	6 82 090
Søknader til sammen	533 450 007	515 332 450	617 397 188

Tabellene viser mottatte søknader og søknadsbeløp fordelt på Kulturminnefondets ulike støtteordninger over de siste tre årene. Utviklingen viser at Kulturminnefondet behandler et høyt antall søknader, med en økning siste år på 373 søknader.

Utvikling i antall søknader

Antall behandlede søknader har som nevnt økt i løpet av perioden, fra 2023 til 2025.

Kategorien faste kulturminner har økt med 330 søknader de to siste årene med størstedelen av veksten i 2025 og utgjør 82 prosent av søknadene totalt. Dette betyr at majoriteten av søknadene fortsatt gjelder tradisjonelle istandsettings- og restaureringstiltak relatert til forskjellige bygg eller strukturer.

Søknader innen sikringstiltak har en økning hvert år fra 2023, og utgjør 5 prosent av totalt antall søknader vi behandlet i 2025.

Søknadene til ordningen fartøy har variert i perioden 2023 til 2025, men har en økning på 10 prosent fra 2023 til 2025, men med en viss nedgang i 2024.

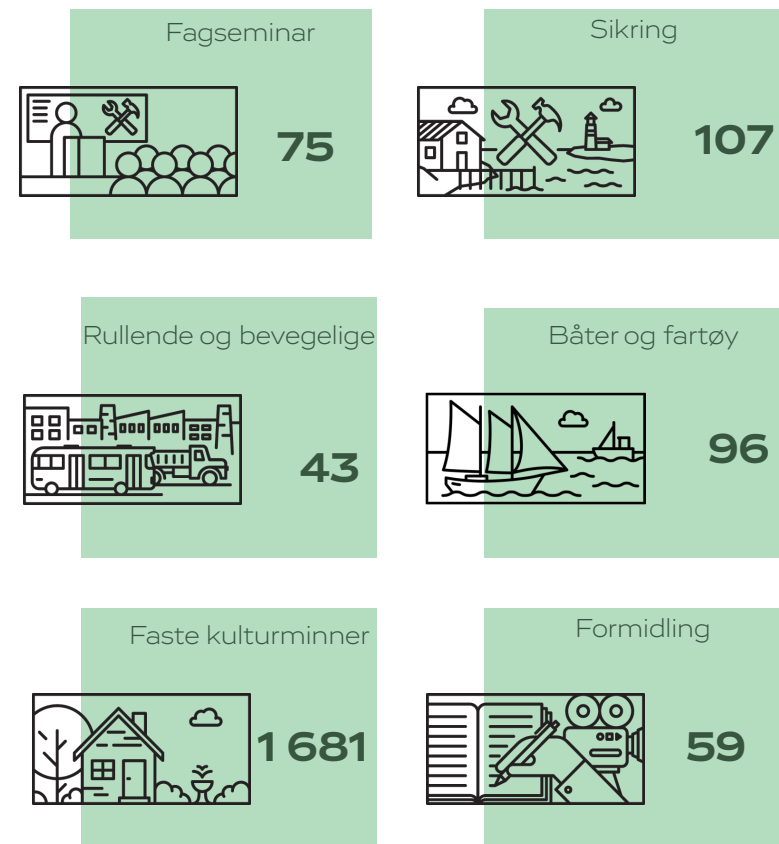
For ordningen for kurs og fagseminar har det vært stor økning i 2025, hvor det ble mottatt 75 søknader. Dette tilsvarer en økning på 83 prosent fra 2023. Ordningen er begrenset i størrelse, så endringer gir et større prosentvis utslag, men det ser generelt ut til å ha en sterk positiv utvikling. Den totale søknadssummen har her også økt merkbart.

Ordningen for rullende og bevegelige kulturminner har gjennom perioden en liten variasjon på 5-10 søknader. Dette kan henge sammen med at ordningen fortsatt er forholdsvis ny og ikke like kjent, samt at målgruppen er noe mer begrenset og variert organisert.

Ordningen for formidling har variert i perioden 2023 til 2025, med en nedgang på 19 prosent. Denne nedgangen henger trolig sammen med en tydeligere spesifisering i veiledningsfasen om at det hovedsakelig er formidlingen av prosjekt hvor Kulturminnefondet allerede har bidratt med midler som vil bli prioritert.

endring i behandling og funksjon over tid.

Figur 7: Antall søknader fordelt på søknadsordninger i 2025

Utvikling i søknadsbeløp

Til tross for at antallet søknader har økt i perioden, har altså det totale søknadsbeløpet variert. En av de største variasjonene finnes innen *sikringstiltak*. Søknadsbeløpet for sikringstiltak falt betydelig fra 19,8 millioner kroner i 2022 til 5,5 millioner i 2023, før det økte noe til 8,7 millioner i 2024. Dette tilsvarer en nedgang på nesten 72 prosent mellom 2022 og 2023, men med en oppgang på 56 prosent året etter igjen, og med en total nedgang på 56 prosent mellom 2022 og 2024. Dette er et resultat av færre omfattende sikringstiltak fra 2023 som følge av at søkerne har tilpasset sine prosjekter til lavere kostnader og at prosjektene her i stadig større grad har blitt flyttet til ordningen for faste kulturminner om de ikke stemmer overens med det ordningen for sikringstiltak er til for.

Den forholdsvis store økningen igjen i 2025 opp til 15,3 millioner må i en viss grad sees sammen med den totale økningen av søknader ellers.

Søknadsbeløpet for *faste kulturminner* har holdt seg stabilt høyt og utgjør i 2025 fortsatt den klart største andelen. Utviklingen var forholdsvis jevn de siste årene med 467 millioner kroner i

2022 til 476 millioner i 2023 før et lite dropp til 470 millioner i 2024. Spranget opp til 552 millioner for 2025 anses som en betydelig økning og ha bidratt til ekstra press på ordningen med tanke på hva det har vært anledning til å bidra med midler til.

Formidling er også her en av ordningene med definitivt størst svingning gjennom perioden da det omsøkte tilskuddsbeløpet økte kraftig fra 3,7 millioner kroner i 2022 og opp til 17,4 millioner i 2023, før det falt til 5,2 millioner i 2024, noe som viser pågangen av større prosjekt i 2023, men en normalisering året etter. Det skal da også nevnes at et av prosjektene som søkte om midler i 2023 søkte om finansiering på 11,5 millioner kroner, tilsvarende 59 prosent av de totale kostnadene av prosjektet. Denne søknaden dro dobbel snittet betraktelig for 2023, og total søknadssum for 2023 uten denne søknaden ville vært 5,94 millioner.

Det er ikke uvanlig at det innenfor ordningen for formidling mottas en del søknader for prosjekt som ikke passer innenfor rammene av ordningen fra Kulturminnefondets, altså mindre formidlingsprosjekt relatert til kulturminner som fondet allerede har støttet med midler. Dette kan lede til en del søknader som i omfang og natur ikke er aktuelle prosjekt for Kulturminnefondet og det arbeides med å kommunisere disse rammene tydeligere til mulige søkere. Utviklingen innen formidlingsordningen antyder heller en stabilisering i tråd med Kulturminnefondets retningslinjer for denne ordningen. Med rett over 6 millioner for 2025 ser det da ut som ordningen nå har holdt seg forholdsvis stabil.

I ordningen for *kurs og fagseminar* er det en stabil økning i søknadsbeløp, men sett i forhold til summer, og størrelse på ordningen så stemmer utviklingen i søknadsbeløp greit overens med det som er å forvente basert på endingene i søknadsmengden.

For *fartøy og båter* er også utviklingen i søknadsbeløp godt i tråd med utviklingen i søknadsmengden noe som tilsvarer en grei stabilitet blant søkerne og deres behov fra år til år.

Rullende og bevegelige kulturminner har en noe mer svingende utvikling i søknadsbeløpet enn det søknadsmengden skulle tilsi med en økning i total søknadssum mellom 2022 og 2023 på over 18 prosent til tross for en nedgang i antallet søknader. Dette ble da riktignok kompensert for med en kraftig nedgang i 2024 på -38,8 prosent fra 2023, og den totale nedgangen i løpet av perioden er dermed på i overkant av 27 prosent. Dette stemmer greit med den periodevis nedgangen i antallet søknader som var rett i underkant av 27 prosent. At det er en del svingninger innenfor denne ordningen gir en viss mening da dette er en forholdsvis ny ordning opprettet i 2021 så det kan antas at det fortsatt ville være noen svingninger før man ser en form for stabilisering. Prosjektene for rullende og bevegelige kulturminner er gjerne noe mindre og i mange tilfeller knyttet til mer skiftende og mer varierende organiserte grupper enn i fartøyvernet som historisk sett er mer veletablert. Dette vil gi utslag i søknads- og beløpstallene. For 2025 ser vi imidlertid en tydelig svingning oppover med 11,7 millioner i omsøkt sum, dette har sammenheng med at det i løpet av året kom inn flere store søknader om midler knyttet til svært kostbare fly-prosjekt som har dratt opp den totale søknadssummen betraktelig.

Tallene viser at selv om søknadsmengden øker, er det variasjoner i hvilke typer prosjekter som søker støtte, og hvor store beløp det søkes om. Enkelte kategorier har store svingninger, men andre slik som *faste kulturminner* og *fartøy* er mer stabile over tid. Dette er også å forvente siden dette er de to største ordningene når det gjelder søknadsbeløp og generelt de to ordningene som har sett minst endring over tid.

Klagesaksbehandling

Tabell 9: Antall klager fordelt over tre år

Klager	2023	2024	2025
Avslag	933	886	1277
Klager	64	54	102
Klager trukket	14	12	10
Klager avvist	47	40	84
Klager som fikk medhold	1	0	2
Klager ikke tatt til følge og sendt til KLD	3	1	6
Andel klager av søknader	7 %	6 %	8 %
Klage trukket av klager	22 %	22 %	10 %

Tabellen viser utviklingen i klagebehandlingen i Kulturminnefondet over de siste tre årene, inkludert antall avslag, klager og klageutfall.

Antall søknader som ble avslått hadde en gradvis nedgang fra 933 i 2023 til 886 i 2024, men med en tydelig økning igjen i 2025. Dette var en følge av en kraftig økning i antallet søknader og at midler tilgjengelig for utdeling ble kuttet gjennom revidert statsbudsjett. Antallet klager har økt til nesten det dobbelte fra 2024, men i forhold til antallet avslag er det kun en 2 prosent økning siden 2024. Andelen klager i forhold til antall søknader har altså holdt seg stabilt med mellom 6–8 prosent for hvert år i perioden.

De aller fleste klagene angår skjønnsutøvelsen og er dermed i større grad beklagelser over å ikke ha fått midler enn de er faktiske klager på behandlingen. Dette reflekteres i andelen klager som avvises på bakgrunn av Kulturminnefondets skjønnsutøvelse som i henhold til forskriften ikke kan påklages. I 2023 var det 73 prosent av slike klager som ble avvist, 74 prosent i 2024 og tydelig økning opp til 82 prosent for 2025.

Dette tilsier at behandlingen er kvalitetsmessig god og om man regner med saker hvor klagen ble trukket er det 92 prosent av alle klager fra 2025 som ikke trengte noen videre behandling på bakgrunn av reelle forhold. De aller fleste av klagene behandles og avgjøres derfor internt eller i samråd med søker uten å bli sendt videre til KLD. Dette ser generelt ut til å være et resultat av tydeligere begrunnelser i vedtakene, bedre kommunikasjon med søkerne gjennom klageprosessen, og et rammeverk som nå i større grad tillater Kulturminnefondet å håndtere klagesaksprossene lokalt.

Dypdykk - eksempler på vårt arbeid

400 000 kroner til Grimstads hvite svane

– Kulturminnefondet ønsker å bidra til at SS «Solrik» bevares også i framtiden, slik at flest mulig får ta del i opplevelsen av både fartøyet og vår kystkultur generelt., sa Einar Holtane, styremedlem for Kulturminnefondet.

En møteplass

Det er ikke bare når Solrik er i bruk hun er en møteplass. Hyppig møtes dugnadsgjengen og andre på kaia, både for å gjøre arbeidet som kreves med skipet, men også for å møte hverandre og ta del i det sosiale miljøet som er skapt rundt kulturminnet. Det er uten tvil en engasjert gjeng som tar ansvaret for å bringe Solrik inn i fremtiden, og som formidler historien som skonnerten, samtidig som nye historier skapes.

Støtte i flere omganger

Kulturminnefondet har til sammen gitt 750 000 kroner i tilskudd tidligere. I 2025 fikk Foreningen Skonnerten Solrik ytterligere 400 000 kroner i tilskudd til reparasjon av råteskader i rekkestøtter, pullere, skanseledning, rekkeplank og utskifting av daviter akter.

3. AKTIVITETER OG RESULTATER

Overordnede føringer

Arbeid med istandsetting, bevaring og bruk av kulturminner er viktig for gjennomføring av overordnede strategier og politikk for å møte klima- og miljøutfordringer. Ved å bidra til at levetiden til bygningene vi allerede har forlenges og stimulere til ombruk av materialer, reduseres behovet for nybygging. Dette fører til lavere ressursbruk, mindre avfall og utslipp og derfor en mer sirkulær økonomi. Kulturmiljø styrkes som en ressurs for lokalsamfunn med ringvirkninger for næringsutvikling, deltagelse, og kunnskap, samt at kulturminnene blir bedre rustet i møte med et klima i endring.

- Sammenheng med FNs bærekraftsmål

Mål 3: God helse og livskvalitet

Helse og livskvalitet økes gjennom prosjekter som mobiliserer frivillig innsats, skaper deltagelse, og bygger sosial tilhørighet. Prosjekt med dugnad og som involverer flere personer styrker felleskap, mestring, og engasjement, som igjen bidrar til økt trivsel og bedre mental helse.

Kulturminner som settes i stand gir tryggere omgivelser og skaper meningsfulle møteplasser for både fysisk aktivitet og sosialt samvær.

Mål 4: God utdanning

Midler går til prosjekt som angår kurs, seminarer, og praktisk arbeid som skaper læringsarenaer innen tradisjonshåndverk og istandsetting. Frivillige, eiere, og håndverkere får erfaring med materialer, metoder, og kvalitet i gjennomføring. Prosjekt med utdanningsinstitusjoner, håndverksmiljø, og frivillige styrker kunnskapen om bygningsvern og bærekraftige løsninger så kompetansen holdes i bruk og utvikling.

Mål 7: Ren energi til alle

Bevaring, istandsetting, og videre bruk av eksisterende bygningsmasse reduserer behovet for nybygging, og dermed også energibruk og utslipp knyttet til materialproduksjon, transport, og byggeprosesser. Tiltak gir også forbedringer som fører til mer stabilt innneklima og mindre varmetap, noe som leder til at mange oppgir å oppleve kulturminner som mer energieffektive etter gjennomført prosjekt.

Mål 8: Anstendig arbeid og økonomisk vekst

Tilskudd utløser oppdrag for håndverkere og lokale bedrifter i hele landet, og bidrar slik med sysselsetting for fagpersoner med kompetanse innen tradisjonshåndverk og istandsetting. Mange prosjekt legger også grunnlaget for lokal næringsutvikling med bakgrunn i kulturminner. Dette styrker lokal verdiskaping og sikrer mer varige og stabile økonomiske forhold

Mål 9: Industri, innovasjon og infrastruktur

Istandsetting og videre bruk av bygg styrker den fysiske infrastrukturen som allerede finnes når bygg får forlenget levetid, bedre funksjon, og økt robusthet. Prosjekt driver også fram metode- og kunnskapsutvikling på restaureringsfeltet når man lærer hvordan tiltak tilpasses steds spesifikke forhold. Krav til planlegging, dokumentasjon, og kvalitet bygger opp systematikk og erfaring for løsninger som utvikles videre.

Mål 11: Bærekraftige byer og lokalsamfunn

Når kulturminner settes i stand, skaper det attraktive og levende lokalsamfunn gjennom utbedring av et steds identitet og fysiske miljø. Fornytt bruk av bygg som står underutnyttet eller i risiko for forfall, styrker nærmiljø gjennom økt aktivitet, bedret opplevelse, og lokale ringvirkninger. Prosjektene har også en bred geografisk fordeling som bidrar til at et mangfold av byer, tettsteder, og lokalsamfunn bevares.

Mål 12: Ansvarlig forbruk og produksjon

Støtte til reparasjon, ombruk, og videre bruk av eksisterende bygningsmasse fremmer ansvarlige forbruks- og produksjonsmønstre i byggenæringen. Bevaring av materialer og bygningsdeler reduserer behovet for nye materialer, samt at avfall og miljøbelastning knyttet til utskiftning og rivning reduseres. Å synliggjøre dette som standard praksis i bygningsvernet legger opp til en mer sirkulær ressursbruk.

Mål 13: Stoppe klimaendringene

Å forlenge levetiden til bygg reduserer unødige utslipp knyttet til materialproduksjon og nybygging. Mer ansvarlig forbruk og mindre avfall bidrar til mindre utslipp, noe som er med på å bremse klimaendringene. Bedre energiytelse og mer hardføre bygg senker også belastningen fra energibruk og gjør kulturminnene bedre rustet til å håndtere et klima i endring

Mål 15: Livet på land

Arbeid med kulturminner- og miljø berører også landskap og tilknyttede økosystem gjennom å skape fortsatt bruk og skjøtsel av kulturpåvirket naturmiljø. I både landbruks- og kystmiljø bidrar tradisjonell bruk med å opprettholde kulturlandskap, unngå gjengroing, og annen landforringelse. Aktiv bruk skaper bærekraftige og mangfoldige økosystem som er viktige for både folk og arts mangfold.

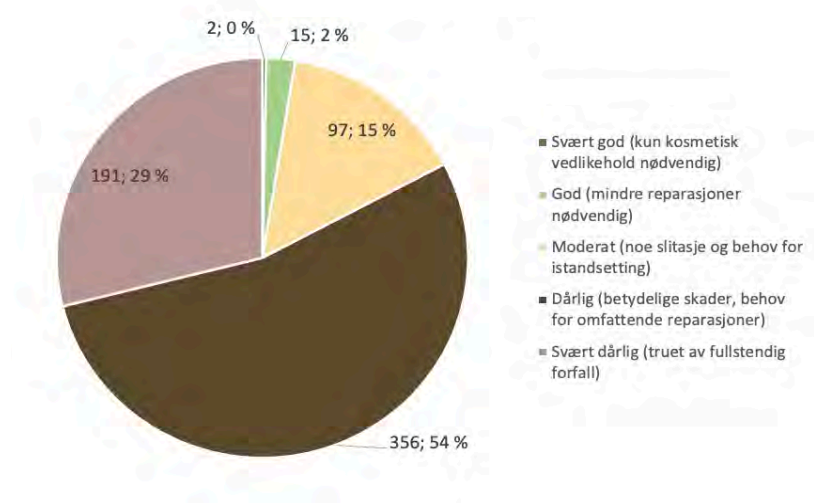

Mål 17: Samarbeid for å nå målene

Samarbeid på tvers av offentlig, privat, og frivillig sektor er en forutsetning for å få mobilisert ressursene nødvendig for bevaring og bruk av kulturarven. Samarbeid i prosjekt med kommuner, fylker, stiftelser og organisasjoner gjør det mulig å kombinere økonomiske virkemiddel, lokal kompetanse, frivillig innsats, og fagkunnskap. Dette styrker nettverk og gjennomføringsevne og sikrer mer varige resultat.

- Kulturminnets tilstand før tiltak

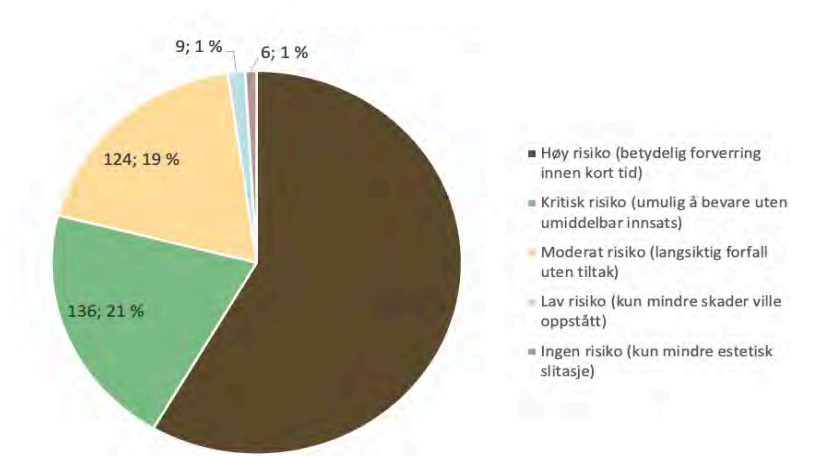
Figur 8: Vurdering av tilstand før prosjekt

Tilskuddsmottakerne rapporterer at prosjektene i hovedsak har omfattet kulturminner med betydelig istandsettingsbehov. I sluttrapportene oppgir 54 prosent at kulturminnet var i dårlig stand med omfattende skader ved prosjektstart, mens 29 prosent beskriver tilstanden som svært dårlig med fare for fullstendig forfall. Totalt startet dermed 83 prosent av prosjektene med markant forfall og skadeomfang. Kun om lag 2 prosent oppgir at tilstanden var god eller at skadene var av kosmetisk karakter.

- Forventet utvikling uten tiltak

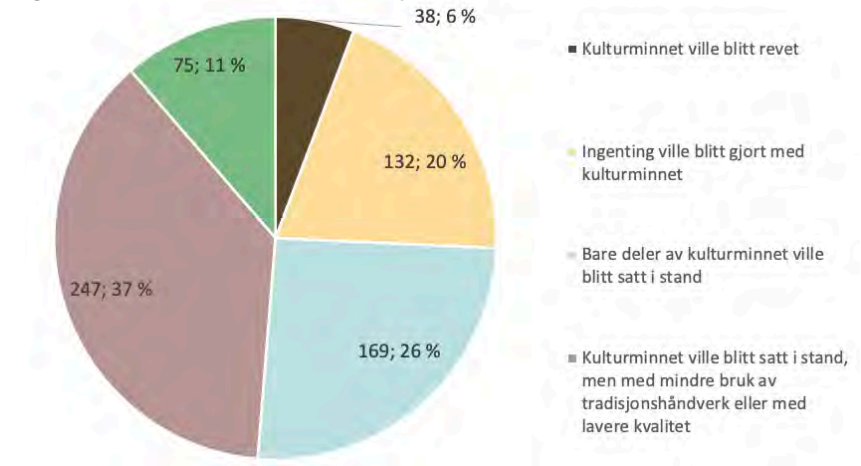
Figur 9: Vurdering av risiko for videre skaderisiko

Det omfattende skadeomfanget ved oppstart framstår som særlig alvorlig i lys av tilskuddsmottakernes vurdering av videre skaderisiko. 58 prosent oppgir høy risiko for betydelig forverring på kort sikt dersom tiltak ikke ble iverksatt, mens 21 prosent vurderte situasjonen som kritisk og mente bevaring ville vært umulig uten umiddelbar innsats. Samlet viser dette at midlene ikke bare har gått til kulturminner med store skader, men også til objekter med fare for rask og

- Resultat uten støtte fra Kulturminnefondet

Figur 10: Hva som ville ha skjedd med kulturminnet uten støtte

Ved fullført prosjekt ble tilskuddsmottager spurt om hva resultatet hypotetisk sett ville vært uten tilskudd fra Kulturminnefondet. Svarene viser at midlene i mange tilfeller har hatt en avgjørende betydning for omfanget og kvaliteten av arbeidet som er blitt gjort. I 20 prosent av prosjektene ville det ikke ha blitt gjort noe med kulturminnet om det ikke ble gitt midler. I 26 prosent av tilfellene er det kun deler av kulturminnet som ville blitt satt i stand. Det er fortsatt en andel på 37 prosent av prosjektene hvor kulturminnet fortsatt ville blitt satt i stand, men hvor kvaliteten i gjennomføring og materialer ville vært lavere. Kun 11 prosent oppgir at kulturminnet ville blitt satt i stand på en tilsvarende måte med egen eller annen finansiering. I 6 prosent av prosjektene ville resultatet vært at det kulturminnet som nå er satt i stand, heller ville blitt revet.

Til sammen viser resultatene at prosjektene i stor grad er rettet mot kultminner med betydelige og vesentlige skader hvor det er høy risiko for forverring innen kort tid. Tiltak var derfor i mange tilfeller kritisk nødvendig for å unngå skader som kunne forårsaket betydelig nedsatt bruk.

- Prioritere å videreutvikle arbeidet med formidling av kunnskap og erfaringer fra tiltak som er gjennomført med støtte fra Norsk kulturminnefond.

Kulturminnefondets arbeid med formidling av kunnskap, erfaringer, og resultat fra prosjekter som har mottatt støtte har fortsatt gjennom hele 2025. Dette bidrar til bredere forståelse om hvordan kulturminner kan bevares og brukes. Det er også et grep for kompetansedeling om tradisjonshåndverk, istandsettingsmetoder og bærekraftige løsninger.

I løpet av året er det gitt tilskudd til en rekke prosjekter gjennom ordningen for formidling. I tillegg har flere prosjekter i øvrige kategorier tydelig formidlingselementer, der erfaringer og læring deles. I formidlingsprosjektene går midlene til blant annet film, publikasjoner, informasjonsmateriell, og utstillinger som dokumenterer restaureringsprosesser eller forteller om kulturminnets historiske betydning. Dette er prosjekter som er utvalgt på grunn av deres høye overføringsverdi, gode synlighet og potensial for å inspirere andre.

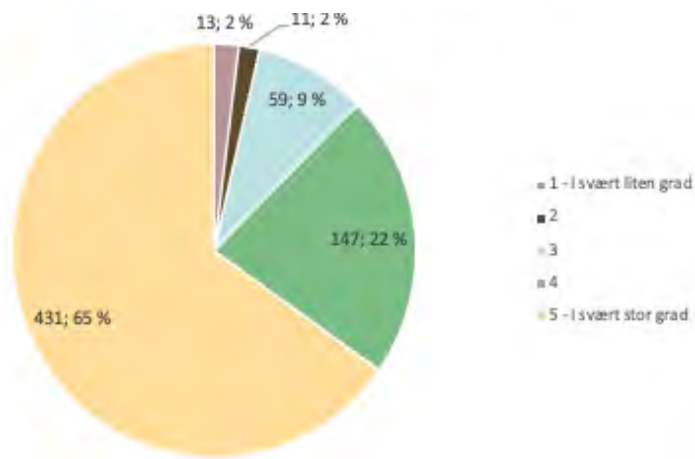
Gjennom målrettet kommunikasjonsarbeid i egen oppgradert nettside, pressearbeid og sosiale medier synliggjør Kulturminnefondet sine tilskudd og resultater. Dette gjør vi blant annet ved å

løfte frem konkrete prosjekter og praktiske eksempler. I tillegg til digital formidling og synliggjøres arbeidet også gjennom fysiske og faglige arenaer. Kulturminnefondet deler ut egen nasjonal plakett for godt bevaringsarbeid, banner og skilt til pågående og fullførte prosjekt. Det gis også ut stipender som løfter fram særlig god formidling og håndverksinnsats, noe som bidrar til å gi økt oppmerksomhet om muligheter, kvalitet, metode og resultat. Videre arrangeres søkerverksted og veiledningsopplegg som gir eiere og aktører konkret støtte i planlegging og gjennomføring, og som senker terskelen for å komme i gang med gode prosjekter. Slik bidrar Kulturminnefondet til en tilgjengelig kulturmiljøforvaltning, og gjør det lettere for både fagmiljø og allmennheten å lære av gjennomførte tiltak og se muligheter i egne kulturminner.

Mange tilskuddsmottagere bidrar også aktivt til formidlingen i sosiale medier og lokal presse. Kulturminnefondet legger til rette for synlighet gjennom mulighet for banner under arbeid og skilt når prosjektet er ferdig som tydeliggjør støtten og kan bidra til økt oppmerksomhet lokalt.

Kulturminnene som settes i stand er også synlige eksempler på godt kulturmiljøvern og fungerer som lokale ambassadører for verdiene ordningen skal ivareta. Synligheten og betydningen av dette understøttes av resultater fra sluttrapporteringen. Der rapporterer et klart flertall at prosjektene i stor grad har bidratt til forbedret allmenn opplevelse av kulturminnet. 65 prosent rapporterer her en økning i svært stor grad og ytterligere 22 prosent en økning i stor grad. Dette tyder på at istandsettningstiltakene ofte gir en effekt som er synlig og merkbar utover selve eiersituasjonen. Kulturminner framstår bedre, oppleves mer ivaretatt og fungerer bedre som en del av nærmiljøet og det offentlige rommet. Kulturminnets rolle og kvalitet som en bærer av identitet og et objekt for opplevelse, styrkes i en stor andel av prosjektene.

Figur 11: Grad av økt allmenn opplevelse

Dette er forenlig med at mange prosjekt dreier seg om både kulturminner som er synlig og tilgjengelig for mange, men også at det dreier seg om tiltak som gir en synlig forbedring. Det er da gjerne utbedring av tak, fasader, vinduer og andre element i bygningskallet som gir en umiddelbar effekt utad, både for brukere og forbipasserende. Ikke alle prosjekt har dette som en tydelig rapportert merverdi, men da angår det ofte tiltak som er innvendige, i konstruksjon, eller generelt mer skjermet slik at de fortsatt bidrar til bevaring og bruk, men i mindre grad er synlige. Det endelige resultatet er uansett en kilde til opplevelse og kunnskap.

For å styrke formidlingsarbeidet videre arbeider Kulturminnefondet både utadrettet og internt med bedre struktur og kvalitet i kategorisering og dokumentering. Slik blir gode prosjekter lettere å finne igjen og formidle. Saksbehandlingssystemet videreutvikles for å gjøre det enklere for tilskuddsmottakere å dele informasjon, erfaringer, og resultater som kan formidles videre, og for at formidlingsarbeidet skal bli mer målrettet og effektivt.

Åpen dialog med søkere, fagmiljøer, og nettverk er også sentralt i arbeidet med formidling av kunnskap og erfaringer. Samarbeid med frivillige organisasjoner og utdanningsmiljø skaper kunnskap innen praksisfeltet og kulturminnefondet deltar gjennom befaringer, foredrag og digital/fysisk tilstedeværelse der det er relevant. Samlet bidrar dette til økt synlighet for kulturminnet som ressurs og mer tilgjengelig kunnskap.

- **Bistå Riksantikvaren i iverksettingen av bevaringsstrategiene for kystens kulturmiljø og landbrukets kulturmiljø. Dette omfatter å dokumentere resultater og effekter av Kulturminnefondets tilskudd og vurdere virksomhetenes bidrag til måloppnåelse for bevaringsstrategiene.**

Kulturminnefondet har i 2025 bistått Riksantikvaren i oppstarten av arbeidet med iverksetting av bevaringsstrategiene for kystens kulturmiljø og landbrukets kulturmiljø. Arbeidet har særlig vært knyttet til å styrke kunnskapsgrunnlaget om hvilke typer kulturminner og tiltak som allerede får støtte, og til å etablere sammenligningsgrunnlag og indikatorer som kan brukes i den videre oppfølgingen av strategiene.

Som en del av dette har Kulturminnefondet levert et omfattende datagrunnlag til Riksantikvarens arbeid med indikatorrapportering. Det er blant annet delt data for over 23 000 søknader, inkludert i overkant av 10 000 prosjekt hvor det er gitt midler. Dette gir grunnlag for å beskrive omfang, tematikk, og spredning i innsatsen knyttet til kyst- og landbruksmiljø til nå. Datagrunnlaget bygger på Kulturminnefondets tidligere og nåværende prosjekter og lang erfaring som gjør det mulig å se utviklingstrekk og effekter over tid. Kulturminnefondet har også bistått i arbeidet med utarbeidingen av indikatorer gjennom rådgivning og utfyllende informasjon om innhenting, bruk, og tolkning av dette datagrunnlaget.

Kulturminnefondet har også i 2025 arbeidet med å styrke dokumentasjonen av resultater og effekter av egne tilskudd, slik at bidraget til strategiens mål kan synliggjøres mer presist i årene fremover. Endringer i saksbehandlingssystem og sluttrapportering er gjort for å hente inn mer strukturert informasjon om blant annet bruk, gjennomførte tiltak, og rapporterte merverdier. Dette gir et bedre grunnlag for å følge utviklingen i hvordan kulturminner tas i bruk og hvilke effekter tiltakene har. Dette gjør det mulig å sammenstille erfaringer fra ulike prosjekter og bruke dem til felles læring og videre utvikling.

Kulturminnefondet er et lavterskeltilbud som når bredt, med prosjekter over hele landet og stor variasjon i type prosjekt. Mange av prosjektene inkluderer kulturminner og kulturmiljø som er sentrale i bevaringsstrategiene, som eldre gårdsbebyggelse, driftsbygninger i landbruket, sjøboder, brygger, og annen bebyggelse knyttet til ferdsel, næring, bosetting langs kysten. Samlet gir dette et bredt og praksisnært bilde av innsats, resultat, og status i kulturmiljøene. Arbeidet med bedre samordning og målretting er gjort for å øke bruksverdien av dette i den videre implementeringen av strategiene.

- **Videreføre arbeidet med å utvikle en mest mulig effektiv og brukervennlig tilskuddsforvaltning. Tilskuddsforvaltningen skal være basert på tildelingskriterier og prosedyrer som samlet bidrar til å maksimere Kulturminnefondets samfunnsnytte.**

Kulturminnefondet har fortsatt arbeidet med å være en brukervennlig tilskuddsforvaltning, gjennom å sikre en effektiv, åpen og brukervennlig søknadsprosess. Dette er en forutsetning for at tilskuddsordningen skal ha høy treffsikkerhet, god samfunnsnytte, og bred legitimitet. Lav terskel for å søke, tydelig og tilgjengelig informasjon, og en saksbehandling som håndterer et stort mangfold av søkere og prosjekter på en likeverdig måte, er sentrale virkemidler i dette arbeidet.

I løpet av året ble en ny versjon av Kulturminnefondets nettside lansert. Nettsiden er utviklet med vekt på ryddig struktur, klarere språk, og bedre oversikt over ordninger, vilkår, og veiledning. Formålet er at både nye og erfarne søkere enklere skal finne oppdatert informasjon og relevante eksempler. Det er også et mål at terskelen for å forstå krav, forventninger, og muligheter i ordningen skal bli lavere. Arbeidet med videreutvikling av innhold og funksjonalitet i nettsiden har fortsatt med å blant annet sikte på økt tilgjengelighet og bedre tilrettelegging for nynorsk.

Arbeidet med kontakt med søkere og veiledning er også styrket. Erfaringer fra brukerundersøkelse gjennomført i samarbeid med Riksantikvaren er fulgt opp i gjennomgang av rutiner og praksis, med vekt på forståelighet, tilgjengelighet, responstid, og kvalitet i dialogen med søkere og tilskuddsmottakere. Kontaktinformasjon til ansatte er tilgjengelig på nettsiden, og veiledning gis via telefon, epost, og digitale møter underveis i både søknads-, gjennomførings-, og rapporteringsfasen.

Vi har i 2025 håndtert en total dokumentmengde på 16 550 journalposter, fordelt på 9 376 inngående og 7 174 utgående dokumenter. Dette representerer en økning i den totale dokumentflyten på ca. 13,5 prosent sammenlignet med de to foregående årene (14 575 i 2024 og 14 517 i 2023).

Den økte arbeidsmengden er håndtert innenfor eksisterende rammer, noe som viser en effektiv dokumentbehandling og gode saksbehandlingsrutiner. Gjennom digitaliserte arbeidsflyter har vi sikret at den økte pågangen ikke har gått på bekostning av kvalitet eller sporbarhet. Virksomheten leverer dermed stabilt på rask og sikker saksbehandling.

Tabell 10: Journalpost, fordelt over tre år

Journalposter i arkivet	2023	2024	2025
Inngående dokument	8 318	8 517	9 376
Utgående dokument	6 199	6 058	7 174
Journalposter til sammen	14 517	14 575	16 550

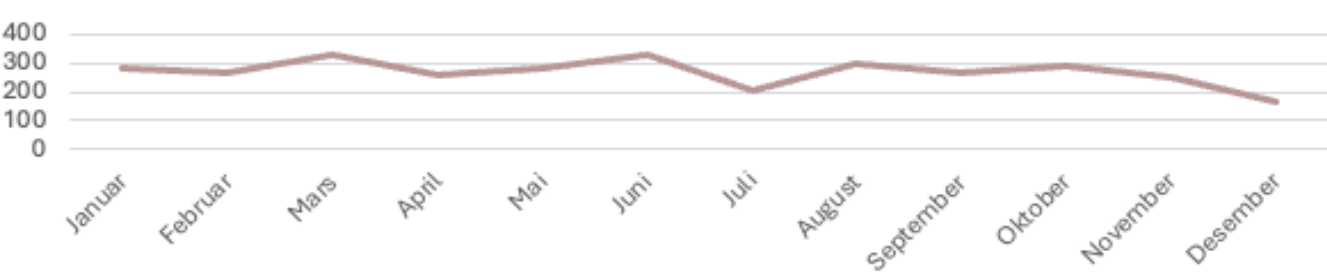
Over 80 prosent av dokumentene genereres i søknadssenteret.

Vi har mye kontakt med søkere og tilskuddsmottakere gjennom året. Det er et høyt antall samtaler som kommer inn via sentralbordet. I tillegg har vi samtaler inn og ut via ansattes telefon som det ikke er ført statistikk for her, men som utgjør et betydelig antall siden de fleste heller tar kontakt med sin saksbehandler direkte.

Tabell 11: Antall telefonsamtaler over tre år

	2023	2024	2025
Antall telefonsamtaler	3 229	3 149	2 892

Figur 10: Gjennomsnittslig antall samtaler per måned

Tabell 12: Oversikt over behandlingstid og prosjektstatus

Behandlingstid og prosjektstatus	2021	2022	2023	2024	2025
Antall behandlede søknader	1 960	1 667	1 685	1 688	2 061
Gjennomsnittlig behandlingstid for søknader i måneder	1,4	1,3	1,3	1,5	1,3
Gjennomsnittslig gjennomføringstid for prosjekter i måneder	13,6	12,4	10,8	9,3	6
Avsluttet prosjekter	804	629	647	612	329
Løpende prosjekter ved utgangen av 2025	8	10	45	138	420

I gjennomsnitt tar det 1,3 måned fra vi har mottatt en søknad til det er gjort vedtak i saken. Den gjennomsnittlige gjennomføringstida for prosjekter som har fått tilskudd, ligger på rundt et år. For 2025 var det 6 måneder, men det er ved årsskiftet 420 løpende 2025 prosjekter. Tallene for 2025 til nå gir så klart et noe forskjøvet bilde siden det er et høyt antall prosjekter som ennå ikke er avsluttet, men den dominerende trenden er at gjennomsnittlig gjennomføringstid går ned og at behandlingstid holder seg forholdsvis stabil til tross for et økt antall søknader.

Kulturminnefondet har gjennomført tiltak for å gjøre tilskuddsforvaltningen mer kunnskapsbasert og målrettet. Videreutvikling av saksbehandlings- og rapporteringssystemene har blant annet hatt som formål å sikre bedre strukturert dokumentasjon, mer presise kategoriseringer, og større datagrunnlag om prosjektenes gjennomføring og resultater. Innføring av et innebygd spørreskjema i sluttrapporteringen for faste kulturminner er et eksempel på dette.

Dette gir tilskuddsmottakere bedre rammer for å rapportere effekter av prosjektet og bidrar også til mer systematisk innsikt i merverdier.

Internt arbeides det kontinuerlig med kompetanseutvikling og kvalitet i saksbehandlingen. Faglige foredrag, workshop, og kursing, blant annet i klarspråk og tekstproduksjon, brukes for å styrke tydelighet og kvalitet i vedtak og kommunikasjon. Samlet bidrar dette til en forvaltningspraksis som gir søkere og tilskuddsmottakere trygghet, etterprøvbarehet, og likebehandling . Dette skaper igjen brukervennlighet og en mest mulig trygg og effektiv behandling for søkere og tilskuddsmottakere.

Nasjonalt mål, prioriteringer og styringsparametere

Alle skal ha mulighet til å engasjere seg og ta ansvar for kulturmiljø

Privatpersoner og foreninger som eier og forvalter verneverdige kulturminner kjenner til og benytter seg tilskuddordningen

Antall søknader, søknadsbeløp, tilskudd og tilskuddsbeløp, etter eierform og fylke

Tabell 13: Fordelt på eierform

Eierform	Antall søknader	Søknadesbeløp	Antall tilskudd	Tilskuddsbeløp
Privat	1 525	400 209 479	1576	71 726 000
Selskap/foretak	279	156 280 880	107	23 202 000
Forening	176	34 656 103	72	10 607 000
Stiftelse	64	18 644 601	28	5 541 000
Offentlig eie	17	7 606 125	1	30 000
Til sammen	2 061	617 397 188	784	111 106 000

- **Privatpersoner**

Fordelingen etter eierform viser at privatpersoner klart er den største gruppen. De står for rundt 74 prosent av både søknadene og tilskuddene så fordelingen her er i tråd med pågangen. Privatpersoner mottar også hoveddelen av midlene med ca. 65 prosent. Det tilsier at de får en noe lavere andel av det de søker om i forhold til hva man skulle forventet basert på andel søknader og tilskudd, men de står fortsatt som mottakere av en klar hoveddel av Kulturminnefondets tilskudd. Dette indikerer at ordningen fortsatt treffer bredt blant private eiere av kulturminner.

- **Selskap og foretak**

Samtidig viser tallene også at selskap og foretak utgjør en mindre andel av den totale søkergruppen (13,5 prosent), men at disse igjen står for en forholdsmessig klart større andel av det totale søknadsbeløpet (25, 3 prosent). Dette tilsier at prosjekt i denne gruppen normalt er av større økonomisk omfang. Andelen innvilgede tilskudd for denne gruppen følger imidlertid mengden søknader ganske tett (13,6 prosent), men andelen av totale tilskudd er fortsatt noe høyere (20,8 prosent) enn hva man skulle forventet kun ut fra antallet søknader. Dette er likevel fortsatt greit justert ned fra den den høye andelen av søknadssum og viser at en grad av utjevning gjøres gjennom behandlingen hos Kulturminnefondet . Ordningen viser seg å ha muligheten til å bidra til å realisere mer kapitalkrevende prosjekt i tilknytning til næringsutvikling. Dette støtter opp under bruk og verdiskaping der kulturminnene inngår i drift, virksomhet, og utvikling av nye tjenester.

- **Foreninger og stiftelser**

Foreninger og stiftelser utgjør samlet en mindre del av volumet, men har likevel en tydelig tilstedeværelse i søknader og spesielt i tildelinger. Foreninger står for 8,5 prosent av søknadene, 9,1 prosent av tilskudd og 9,5 prosent av tilskuddsbeløpet. Noe som viser at foreninger får en noe større andel av tilskudd enn hva som skulle vært forventet fra kun søknadstall, og at summen de får tildelt er forholdsvis større. Dette henger sammen med en viss grad av prioritering fra Kulturminnefondets side for å optimalisere spredning av midlene. Prosjekt med foreninger er normalt til nytte for flere. Kostnaden av prosjekter fra foreninger er også en del lavere i snitt enn for andre grupper og tilsier rimeligere eller mer samfinansierte prosjekt. De tilsvarende tallene for stiftelser er 3,1 prosent av søknader, 3,5 prosent av tilskuddene, og 4,9 prosent av tilskuddsbeløpet. Dette reflekter igjen samme forhold, praksis og prioritering hvor foreninger eller stiftelser som ofte har mer utadrettet eller allmennnyttig arbeid eller formål gjerne prioriteres noe høyere enn andre eierformer. Prosjekt med foreninger og stiftelser har gjerne en tydelig allmennverdi og lokal forankring hvor de kombinerer tilskudd med dugnad, medfinansiering og eget utadrettet arbeid. Prosjektene her har ofte en utpreget grad av sosial bærekraft gjennom lokal mobilisering, deltagelse og tydelig tilknytning til stedsidentitet.

- **Offentlig eie**

Kulturminner i offentlig eie er kun marginalt representert i materialet. Dette utgjør 0,8 prosent av søknadene og har kun ett innvilget tilskudd på kr. 30 000 som ellers angikk et kursprosjekt om lokalt skogbruk og materialkvalitet hvor kommunen var medarrangør i samarbeid med andre frivillige organisasjoner. Den lave andelen av midler som går til kulturminner i offentlig eie er i tråd med Kulturminnefondets innretning og prioritering av private eiere. Totalt er det en vesentlig lavere andel av prosjekt i offentlig eie som får midler, for 2025 kun 5,8 prosent. Helhetsbildet bekrefter at ordningen i hovedsak fungere som virkemiddel rettet mot privatpersoner, frivillige og næringsaktører, og at det er rom for å støtte prosjekt blant disse gruppene i et omfang tilpasset deres behov. Dette oppfattes som forenelig med målet om at Kulturminnefondet skal være et tilgjengelig virkemiddel for å utløse istandsetting og videre bruk.

Tabell 14: Fordelt på fylke

Fylke	Antall søknader	Søknadsbeløp	Antall tilskudd	Tilskuddsbeløp
Finnmark	25	5 548 167	10	1 357 000
Troms	57	10 007 424	27	2 729 000
Nordland	107	33 789 438	54	7 441 000
Trøndelag	216	53 927 439	76	10 817 000
Møre og Romsdal	148	49 619 687	57	9 872 000
Vestland	325	107 716 110	99	14 401 000
Rogaland	185	57 362 348	51	8 168 000
Agder	186	30 962 283	106	10 839 000
Telemark	107	35 863 799	49	5 773 000
Vestfold	35	11 174 627	15	2 354 000
Innlandet	261	46 491 401	105	11 060 000
Buskerud	88	18 835 814	36	3 912 000
Akershus	102	29 988 208	32	5 465 000
Østfold	77	19 983 664	28	4 855 000
Oslo	142	106 126 779	39	12 063 000
Til sammen	2 061	617 397 188	784	111 106 000

Tabellene viser søknader som er behandlet i 2025 (søknader mottatt i 2025 og overført for behandling i 2026 er dermed ikke inkludert i oversikten)

Det er fortsatt en god geografisk bredde i tallene, men søknadsvolum og nivået på tilskudd varier en god del mellom fylkene, både med tanke på antall søknader, samlet søknadsbeløp, antall tilskudd, og samlet tilskuddsbeløp. Det mest av dette følger imidlertid kjente mønster knyttet til spesifikke trekk ved hvert fylke.

Noen fylker slik som Oslo og Vestland står for en stor andel av den samlede søknadssummen med i overkant av 17 prosent hver. For Vestland er dette også naturlig siden fylket klart har flest søknader totalt med 325 i 2025 som tilsvarer nesten 16 prosent av alle søknader. Årsaken til den høye søknadssummen for Oslo henger mindre sammen med antallet søknader og heller sammen med at det søkes om vesentlig høyere beløp. Oslo har kun 6,8 prosent av søknadene, men summen det søkes om tilsvarer 17,1 prosent av totalt beløp. Oslo søker om nesten 2,5 ganger mer midler enn landsgjennomsnittet, men selv om dette justeres noe gjennom behandling innvilges det 4,9 prosent av alle tilskudd til Oslo, men dette utgjør 10,8 prosent av det totale tilskuddsbeløpet.

Vestland og Oslo er da også noen av fylkene med lavest prosent av innvilgede prosjekt i forhold til antall søknader. I Vestland henger dette sammen med det store antallet søknader og i Oslo henger dette sammen med at det heller prioriteres større og dyrere prosjekt når det gis midler siden mange prosjekt i Oslo angår større bygninger og anlegg hvor mindre tilskudd vil ha liten merverdi.

Innlandet og Trøndelag har som forventet også høye søknadstall. Her er Trøndelag ganske jevnt med tanke på hva man kunne forvente fra antall søknader og søknadssum, mens Innlandet skiller seg noe ut med et gjennomsnittlig lavt søknadsbeløp og tilsvarende lavt snitt for tilskuddsbeløp.

Graden av søknader innvilget i Innlandet er imidlertid ganske høy med rett i overkant av 40 prosent og med pågangen her er det naturlig at snitt tildelt sum blir eller bør være lavere for å oppnå dette. Dette er også et trekk som går igjen med Agder hvor et større antall søknader innvilges (56,9 prosent), men hvor det også i snitt søkes om mindre prosjekt, noe som tillater å innvilge et høyere antall søknader. Dette i kontrast til Rogaland hvor andelen søknader innvilget er vesentlig lavere, men hvor summene i snitt er høyere og hvor det er liten differanse mellom andel omsøkt og andel i tilskudd.

Fylker med lavere søknadstall, slik som Troms, Finnmark, og Vestfold har en grad av innvilgede prosjekt som er noe høyere ut fra søkertallet enn snittet på landsbasis (38 prosent). I Troms og Finnmark er søknadene også i snitt i den lavere enden og dermed også tilskuddssummen. I Vestfold som i likhet med de nordligste fylkene har lave søknadstall er imidlertid summene det søkes om litt over snitt og i tråd med det som forventes av noe tettere bebygde strøk på Østlandet. For alle fylkene med lave søknadstall er imidlertid samsvaret mellom andelen søknader/søknadssum og andelen tilskudd/tilskuddssum ganske jevn. De lavere summene er derfor et resultat av tilsvarende begrensede søkertall og kommer ikke av noen form for skjevfordeling.

Forskjeller i søkemønster, bygningsmasse og demografi gir generelt utslag som forventet og disse er innenfor etablerte trender.

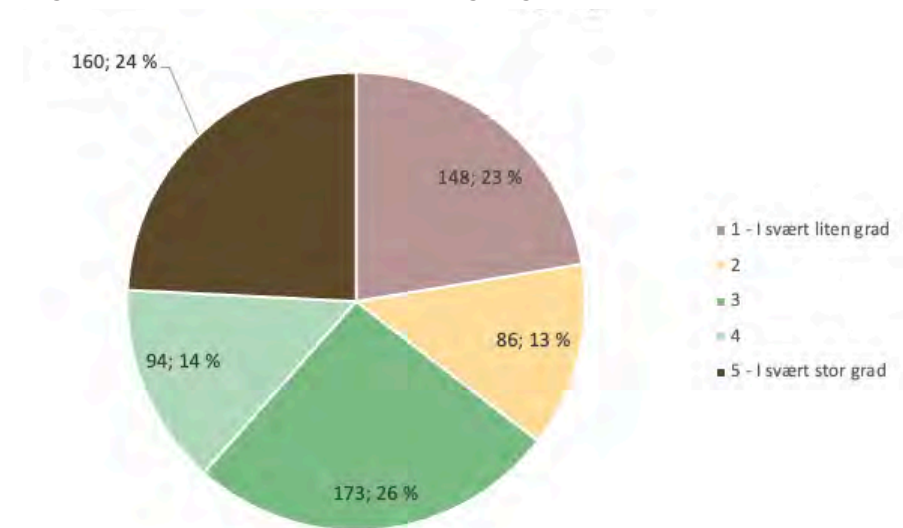
Kvalitativ vurdering av effekter og utvikling i prosjekt i samarbeid med frivillige organisasjoner.

Samarbeid med frivillige organisasjoner er en viktig del av Kulturminnefondets arbeid, og bidrar til å styrke både lokalt eierskap og engasjement for kulturmiljøet. I 2025 har det vært stabil søknadsaktivitet fra frivillige aktører som lokalhistorielag, venne- og interesseforeninger. Prosjektene er ofte sterkt forankret i lokalsamfunnet og med høy dugnadsinnsats. Foreninger samles som regel rundt kulturminnet som er viktig for lokal identitet, og denne forankringen og fellesskapet skaper et miljø flere kan delta i.

Effekten av disse prosjektene er synlig på flere måter. Det er tydelig at tilskuddene bidrar til å utløse mer aktivitet og ressurser. Midlene gjør det mulig for foreningen å starte opp å realisere tiltak som ellers ikke ville blitt gjennomført. Slike prosjekter får også ofte en kombinasjon av støtte fra Kulturminnefondet, kommunene, fylkeskommunene eller lokale sponsorer. Midlene bidrar dermed til å utløse både betydelig frivillig innsats, men også en god del øvrig finansiering. Den frivilligheten, innsatsen, og engasjementet som legges ned gjennom utallige timer bidrar til bevaring av kulturminner, samt kompetanseheving og rekruttering av nye frivillige gjennom praktisk arbeid.

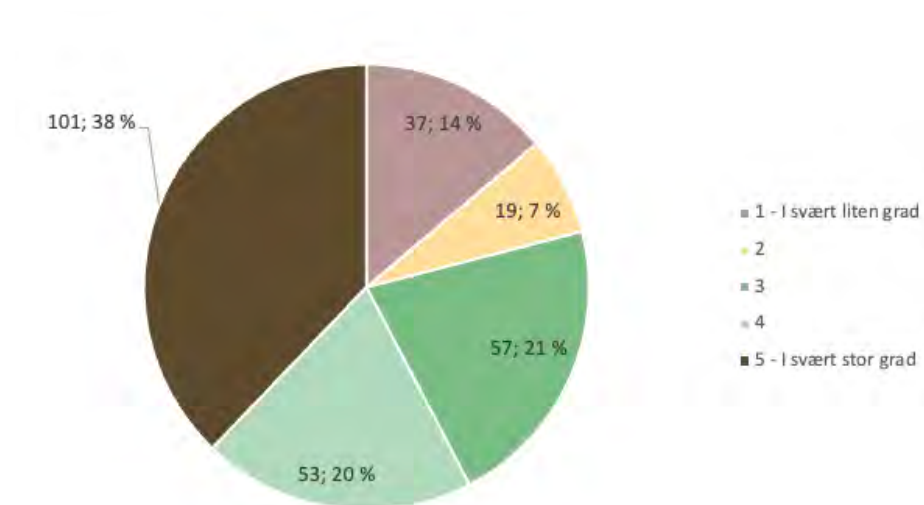
Mange slike foreninger kombinerer også praktisk arbeid med formidling og kunnskapsdeling i større grad enn andre grupper. Dette skjer for eksempel gjennom åpne dager, arrangement, eller samarbeid med skoler og andre opplæringsarenaer. Foreningene har gjerne et større ønske og behov for å formidle sitt arbeid og skape synlighet i samfunnet, dette for å sikre lokal støtte og bidra til rekruttering. Arbeidet er ofte knyttet til et felles ønske om å ta vare på kulturminnet, og bidra til egen forening og fellesskapet. En viktig måte å gjøre dette på er nettopp å spre kunnskap og bevissthet. Tilskuddsordningen har også en indirekte læringseffekt her ved at frivillige aktører får økt mulighet til å bli kjent med prosjektledelse og kulturminnefaglig metode.

Figur 12: Grad av økt allmenn tilgang

En rekke prosjekt bidrar også til økt tilgang og bruk. I spørsmålet og vurderingen av om prosjekt har bidratt til økt allmenn tilgang til kulturminnet er det tatt utgangspunkt i to ulike utvalg for samme spørsmål. Totalmaterialet viser en jevn fordeling mellom dem som opplever økt tilgang i stor eller svært stor grad, og den som opplever dette i liten eller svært liten grad.

Figur 13: Grad av økt allmenn tilgang (primært privat bruk og ingen bruk sortert bort)

I det justerte utvalget er det tatt utgangspunkt i at økt tilgang er en effekt som avhenger av typen bruk og de opprinnelige rammene for dette, altså brukstype, eierskap, og driftsmodell. Mange prosjekt gir gevinst i form av bedre tilstand, funksjon og opplevelse, men det er ikke automatisk at dette også gir økt tilgang, særlig ikke der kulturminnets bruk primært er privat eller der aktiv bruk ennå ikke oppnådd fordi arbeid gjenstår. Når privat bruk og kulturminner uten aktiv bruk sorteres ut, kommer det frem at 58 prosent opplever at prosjektet har gitt en tydelig økning i graden av allmenn tilgang. Det er nettopp denne typen prosjekt frivillige organisasjoner ofte står for. Prosjektene er en god måte å åpne kulturminner og bruken av dem for et større publikum og et større mangfold av brukere.

Samlet sett har tilskudd til frivillige organisasjoner betydelig samfunnsmessige effekter, ikke bare i form av fysiske resultater, men altså ved å legge til rette for og styrke sosiale nettverk, lokal identitet, og kulturforståelse. Frivillige organisasjoner mobiliserer lokalt engasjement og skaper bred samfunnsnytte gjennom prosjekter som kombinerer bevaring med deltakelse, kompetanseheving, og formidling. I de fleste tilfeller bidrar dette også til å øke allmennhetens tilgang disse kulturminnene og kulturmiljøene.

Kvalitativ vurdering av brukereffekter av forenklingsarbeid og videreutvikling av søknadssenteret.

Forenklingsarbeid og videreutvikling av søknadssenteret er kontinuerlige oppgaver som bidrar til en brukervennlig og effektiv søknadsprosess. Arbeidet senker terskelen for å søke, uten at det går på bekostning av kvaliteten i søknader og saksbehandling. Søknadssenteret, tilhørende veiledning, brevmaler, og annen informasjon gjennomgås og evalueres for å sikre at den er oppdatert, tilgjengelig, og forståelig. Det er et mål at flest mulig skal kunne skrive søknader på egenhånd og at senteret skal bidra til effektiv dialog og saksflyt.

Det er tidligere gjennomført en brukerundersøkelse for de som hadde vært i kontakt med Kulturminnefondet, da både gjennom generelle henvendelser, søknader, og prosjekt. 752 respondenter som har fått innvilget eller avslått søknader svarte på undersøkelsen. Gjennomgang av svarene viser at et stort flertall opplever søknadsprosessen som håndterbar. 89 prosent oppga at de skrev søknaden selv og kun 6 prosent hadde benyttet betalt konsulenthjelp. I de tilfellene hvor respondenter oppga at de hadde fått hjelp dreide det seg hovedsakelig om bistand fra familie eller venner. Dette indikerer at ordningen er tilgjengelig, søknadsprosessen forståelig, og at det dermed fungerer som et reelt lavterskeltilbud for målgruppene.

Undersøkelsen ga oss et godt bilde av brukererfaringene knyttet til veiledning og kontakt i sammenheng med søknadsprosessen og forskjellige deler av dette ble rangert på en skala på 1-5. Respondentene oppga at de fikk tydelig svar på spørsmålene de hadde (snittscore 4,16), og at rådene de fikk holdt god kvalitet (snittscore 4,14). Når folk tok kontakt var det for det meste for å diskutere søknader, eller for råd om gjennomføring av tiltak, vurdering av verneverdi, eller generell rådgivning om istandsetting et antikvariske retningslinjer. Henvendelser dreide seg i liten grad om problemer med søknadssenter. Respondenter opplevde at de raskt kom i kontakt med rett person (snittscore 4,13) og raskt fikk svar på spørsmål (snittscore 4,09). Samlet viser dette at forenklingsarbeid og utvikling av søknadssenteret, kombinert med tilgjengelig veiledning, bidrar til en positiv brukeropplevelse og lavere terskel for deltakelse og søknad.

Eiere, forvaltere og håndverkere har kunnskap om istandsettingsmetoder og tradisjonshåndverk som gir økt kulturhistorisk kvalitet på prosjektene

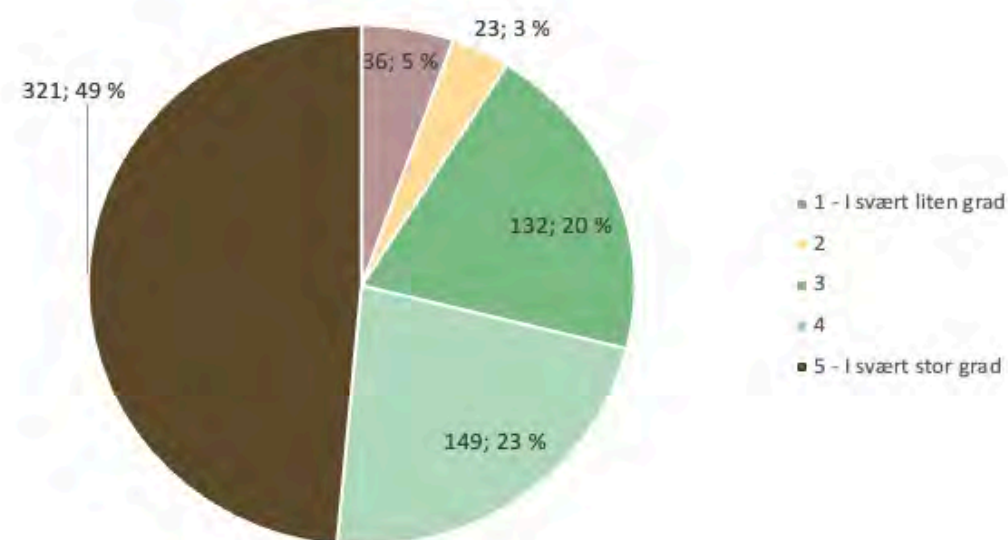
Kvalitativ vurdering av tilskuddsordningens bidrag til kompetanseheving innen tradisjonshåndverk, materialvalg, og forståelse av kulturminneverdier i den historiske bebyggelsen

Kulturminnefondet bidrar til kompetanseheving innen tradisjonshåndverk, materialvalg, og forståelse av kulturminneverdier. I vedtakene settes det tydelige og faglige krav til gjennomføring og materialbruk. Kombinert med faglig veiledning i søknad- og rapporteringsprosessen, bidrar vi til større bevissthet og kunnskap om håndverk og kulturhistorie. At Kulturminnefondet setter krav til gjennomføringen som materialbruk skaper bevisstgjøring om bærekraftig restaurering.

Innføringen av en spørreundersøkelse i sluttrapporteringen gir et godt bilde av hvordan prosjektet har bidratt til kunnskap om tradisjonshåndverk, vedlikehold og kulturminnets historie og betydning. Datagrunnlaget gjør det mulig å vurdere kompetanseheving og effektene mer systematisk. Foreløpige tilbakemeldinger tyder på at mange opplever læringsutbytte, både praktisk og teoretisk.

- Økt håndverkskompetanse

Figur 14: Grad av økt kunnskap om tradisjonshåndverk og vedlikehold av kulturminner

En stor andel av tilskuddsmottagerne oppgir i etterkant at prosjektet har bidratt til kompetanseheving i tradisjonshåndverk og arbeid med vedlikehold av kulturminner. 49 prosent sier de opplever dette i svært høy grad og 23 prosent svarer at de i stor grad har opplevd økt kunnskap som en merverdi i arbeidet. Graden av økning varierer, men det er klart at en stor andel opplever at prosjektet bidrar til økt kunnskap og kompetanse. Prosjektene har dermed tydelig flere effekter, de bidrar ikke bare til å sette kulturminnet i stand, de skaper også i praksis en læringsarena.

Mange av prosjektene inkluderer arbeid fra tilskuddsmottaker og andre frivillige gjennom dugnad som gir dem direkte praktisk erfaring med håndverk og istandsetting. Prosjektene innebærer også ofte tett kontakt med håndverkere, der tilskuddsmottakere tar del i valg av materialer og metoder, og andre konkrete vurderinger. Denne deltakelsen og vilkårene fra Kulturminnefondet gir muligheter for læring. Kunnskapen bidrar til at eierne lettere kan gjøre gode valg for å ta vare på kulturminnet i fremtiden.

En del opplever prosjektet i mindre grad som kompetansehevende. Dette kan være prosjekter hvor alt blir gjort av håndverker, med liten eller ingen deltakelse av eieren selv. I disse tilfellene vil eventuell læring være mer indirekte.

Prosjektene bidrar generelt til at mange eiere får bedre forståelse for kulturminnets verdier og teknisk utførelse. Dette vises både i hvordan tiltaket planlegges, dokumenteres, og rapporteres. For mange har prosjektet ført til ny innsikt i materialbruk og konstruksjonsprinsipper, i tillegg til sterkere bevissthet om bevaring og vedlikehold i et lengre perspektiv. Prosjektene er også en læringsarena for håndverkere. Ikke alle håndverkere satt til å utføre prosjektene er spesialisert innen antikvariske standsetting, men gjennom tilskudd og krav gis det både mulighet og retningslinjer for stadig flere håndverkere og eiere til å delta på prosjekter der det legges vekt på tradisjonelle metoder, kulturminneverdier, og bærekraft.

- Økt kunnskap om kulturminneverdier

Når det gjelder om et prosjekt har bidratt med økt kunnskap om selve kulturminnet, både fysisk og når det gjelder historien rundt det, er det en viss variasjon.

Det er fortsatt en høy andel (46 prosent) som rapporterer at prosjektet i høy eller svært høy grad har gitt merverdier i form av økt kunnskap, men det er også tydelig at dette i mindre grad har vært en merverdi i mange prosjekt. Dette tyder på at læringseffekten knyttet til selve kulturminnet av forskjellige grunner er mindre automatisk enn læringseffekten knyttet til håndverks- og vedlikeholdskunnskap. Læring knyttet til kulturminnet i seg selv og dets historie vil i større grad være en effekt som følger av forarbeid, heller enn resultat av selve istandsettingsprosessen.

Det er gjennom det praktiske arbeidet god mulighet til å få mer kunnskap om det fysiske kulturminnet og dets oppbygning, men økt forståelse for historien og betydning følger ikke automatisk av dette. Dette er i stedet et resultat av at søkere foretar forundersøkelser og finner historisk dokumentasjon, noe som mange gjør, men som er mindre aktuelt for den praktiske gjennomføringen av tiltak. Et løft i kunnskap om kulturminnets egen fortelling er dermed mindre betinget av tilskuddet og mer et resultat av egen refleksjon og aktiv interesse knyttet til historie og utvikling.

- Et mangfold av effekter

Kulturminnefondets støtte har uansett en synergieffekt hvor arbeidet med fysisk bevaring også bidrar til faglig utvikling, som igjen styrker forutsetningene for mer bærekraftig bevaring fremover. Dette bidrar til bevaring av enkeltbygg, men også til å holde liv i markedet for tradisjonshåndverk, noe som er avgjørende for å kunne ivareta kulturhistoriske verdier også i fremtiden.

I tillegg til den effekten istandsettingsprosjekter har, arbeides det også med informasjon og formidling gjennom flere andre kanaler. Kulturminnefondet gir også tilskudd til kurs, arrangement, og de fleste er relatert til tradisjonshåndverk. Dette åpner for at flere med interesse for tradisjonshåndverk får tilgang på denne kompetansen, og en mulighet til å bruke den i praksis.

Kulturminnefondet legger også til rette for at kunnskapen og erfaringen for å gjennomføre prosjektet skal komme flere til gode. Dette gjøres ved å støtte formidlingsprosjekt, og ved å løfte fram gode prosjekt som støttes gjennom egne kanaler. Dette er for å styrke kunnskapsdeling, og for å skape inspirasjon og engasjement rundt bevaring og bruk av kulturminner som ressurs.

Kulturmiljø skal bidra til bærekraftig utvikling gjennom helhetlig samfunnsplanlegging

Tilskudd fra Kulturminnefondet utløser egeninnsats fra private eiere, frivillig innsats og annen finansiering

Andel dugnad, egenfinansiering, samt grad av offentlig og privat ekstern finansiering i innkomne søknader og endelige prosjekt.

Tabell 15: Budsjett for 1061 søknader behandlet i 2025

Eierform	Dugnad	Egne materialer	Egen kapital	Egenandel	Private tilskudd	Offentlige tilskudd	Søknadsbeløp	Finansiering
Privat	81 988 550	18 658 536	494 405 738	595 052 824	21 948 541	56 922 645	400 209 479	1 074 133 489
Selskap/foretak	16 188 100	5 131 250	252 112 506	273 431 856	28 574 035	27 366 804	156 280 880	485 653 575
Forening	12 675 950	1 678 023	15 864 091	30 218 064	23 354 362	15 520 599	34 656 103	103 749 128
Stiftelse	8 391 950	700 600	12 711 196	21 803 746	13 091 622	10 097 484	18 644 601	63 637 453
Offentlig eie	500 850	581 000	4 937 125	6 018 975	2 425 000	2 711 000	7 606 125	18 761 100
Sum	98 842 350	24 169 321	361 008 082	926 525 465	89 393 560	112 618 532	617 397 188	1 745 934 745

Tabell 16: Budsjett for 280 avsluttede prosjekt innvilget 2025

Eierform	Dugnad	Egne materialer	Egen kapital	Egenandel	Private tilskudd	Offentlige tilskudd	Tilskudd	Finansiering
Privat	6 829 550	1 552 048	47 415 627	55 797 225	2 636 528	4 209 399	23 443 000	86 086 152
Selskap/foretak	2 055 200	726 000	23 765 383	26 546 583	857 247	1 057 000	6 324 000	34 784 830
Forening	1 204 700	79 000	1 046 588	2 330 288	1 505 000	935 000	2 025 000	6 795 288
Stiftelse	250 600	57 000	5 044 183	5 351 783	1 980 000	415 000	1 482 000	9 228 783
Offentlig eie	5 600	11 000	19 000	35 600		8 000	30 000	73 600
Sum	10 345 650	2 425 048	77 290 781	90 061 479	6 978 775	6 624 399	33 304 000	136 968 653

Tabell 17: Regnskap for 280 avsluttede prosjekt innvilget 2025

Eierform	Dugnad	Egne materialer	Egen kapital	Egenandel	Private tilskudd	Offentlige tilskudd	Tilskudd	Finansiering
Privat	8 812 300	2 309 382	51 231 268	62 352 950	2 025 575	3 810 062	22 079 750	90 268 337
Selskap/foretak	2 593 500	521 265	26 262 277	29 377 042	676 981	1 494 694	5 935 108	37 483 825
Forening	1 350 300	212 248	594 502	2 157 050	1 911 445	397 000	1 831 386	6 296 881
Stiftelse	304 500	53 000	4 880 484	5 237 984	1 585 000	200 000	1 328 069	8 351 053
Offentlig eie	11 550	11 000	15 325	37 875		8 000	30 000	75 875
Sum	13 072 150	3 106 895	82 983 856	99 162 901	6 199 001	5 909 756	31 204 313	142 475 971

- **Dugnad som finansiering**

Fordelt på eierform er det noen tydelige forskjeller i hvilken grad dugnad er en del av gjennomføringen. Dugnadstallene viser et mønster der frivillig innsats blir mer framtrедende jo lenger søknadene og prosjektene kommer i prosessen. Samlet øker dugnadsdelen fra søknad til oppstart for prosjekter som gis midler, og fortsetter å øke frem til sluttrapportering, da fra 5 til 9 prosent. Dette indikerer at dugnad er et viktig aspekt i prosjekt som fullføres, men også at dugnad er et viktig middel for tilskuddsmottakere til å håndtere endringer i prosjektet, både gjennom prosessen fra søknad til tilskudd, og i den faktiske gjennomføringen. Dugnad brukes for å veie opp for eventuelle endringer eller manglende finansiering som ellers ville ført til at prosjektet ikke kunne gjennomføres som planlagt. Dugnad blir slik en mer synlig og konkret verdi i prosjekt etter hvert som de settes ut i livet.

- **Investering av egenkapital i prosjekt**

Fordelingen av egenfinansiering i form av egenkapital viser også et mønster der andelen egenkapital blir mer framtrедende jo lengre man kommer i prosjektet. Samlet sett øker andelen egenkapital markant fra søknadsfasen (20,6 prosent) til tilskuddet aksepteres (56,4 prosent) og sluttrapport (58,2 prosent). Dette tilsier at det søkes om en god del mer enn det gis, men endringen mellom oppstart av prosjektet og sluttføring er likevel forholdsvis lav. Mange forsøker dermed å få mer i støtte enn faktisk nødvendig, men dette justeres ved videre behandling og tildeling. Prosjektene som fullføres er i stor grad avhengig av tilskuddsmottakers egen finansiering. Tilskuddet har dermed heller en utløsende effekt som bidrar til at de som mottar støtte faktisk setter i gang arbeidet og investerer egne midler.

Mønsteret varierer noe mellom eierformene. Privatpersoner har en forholdsvis jevn opptrapping i andelen egenkapital med fra 46 prosent i søknad, 55 prosent ved aksept, til 56,7 prosent i sluttrapport. Det tilsier at mange private prosjekt av denne typen fint tåler og egentlig forutsetter et betydelig egenbidrag. For selskap/foretak er denne utviklingen enda tydeligere med en forventet andel egenfinansiering i søknader på 51,9 prosent som stiger til 68,3 prosent ved tilskudd og ender på 70 prosent i fullførte prosjekt. I mange tilfeller bidrar næringsaktører med en høy grad av egenfinansiering.

For foreninger er andelen egenkapital lav i alle faser og synker tydelig mot sluttrapport. Andelen som går fra 15,2 prosent i søknad, 15,4 prosent ved aksept og ned til 9,4 prosent ved sluttrapport stemmer godt med utviklingen i andelen dugnad. Foreninger har i mindre grad økonomisk egenkapital som grunnlag for å gjennomføre arbeidet. Gjennomføringen av disse prosjektene er dermed i større grad avhengig av egen innsats eller annen ekstern støtte for å fullføre arbeidet. Andelen egenfinansiering går dermed ikke opp om prosjektene blir mer kostbare siden dette dekkes på andre måter.

Stiftelser derimot viser et markant sprang fra å forvente å kun måtte bidra med 19,9 prosent av utgiftene i prosjektet i form av egenkapital til å måtte oppjustere dette opp til 54,6 prosent ved aksept og som ender på 58,4 prosent ved sluttføring. Prosjekt med stiftelser som får midler kjennetegnes dermed med at de ender med å gå inn med en betydelig egenkapital. Her er det også snakk om stiftelser som i mange tilfeller kan reise mer midler enn det de søker om og hvor Kulturminnefondets midler er utløsende for villigheten til å investere mer.

Samlet sett underbygger tallene at tilskuddene i stor grad bidrar til å utløse og forsterke investeringsevnen hos tilskuddsmottakere, og at prosjektene som ferdigstilles kjennetegnes av en høy grad av økonomiske egeninnsats.

- **Grad av annen privat og offentlig finansiering**

Tallene for annen privat og offentlig finansiering viser at det i hovedsak er noe medfinansiering utenfra, men at den samlede andelen i de fleste tilfeller er begrenset og at egeninnsats og egenkapital som regel får større betydning utover prosjektet enn annen ekstern finansiering.

I søknadsfasen utgjør private tilskudd normalt 5,10 prosent av finansieringen og andre offentlige tilskudd 6,45 prosent. I overgangen til prosjekt og deretter sluttrapport er nivåene noe lavere igjen. Private tilskudd ligger da på 5,12 og 4,35 prosent, mens offentlige utgjør 4,84 og 4,15 prosent i henholdsvis aksept og sluttrapport. Dette gir imidlertid et noe skjevt bilde av fordelingen på forskjellige eierformer siden prosjekt eid av privatpersoner utgjør 73,5 prosent av alle tilskudd, men har en vesentlig lavere andel av planlagt og innvilgede private og offentlige tilskudd. Dette drar ned snittet totalt og det reflekter i liten grad det for foreninger og stiftelser.

Mens kulturminner eid av privatpersoner varierer, er den eksterne private finansieringen mellom 2 og 3 prosent i de forskjellige fasene, og den offentlige finansieringen er bare marginalt høyere med rundt 4-5 prosent. For prosjekt med selskap/foretak dropper andelen private tilskudd fra 5,88 prosent i søknad, til 2,46 prosent og 1,81 prosent i aksept og sluttrapport. Andelen offentlige tilskudd går herfra fra 5,64 prosent til 3,04 prosent i aksept og litt opp til 3,99 prosent i sluttrapport. Det er noen små variasjoner her hvor selskap ser ut til å ha noe høyere forventinger til offentlig finansiering i en søke/oppstartsfasen, men privatpersoner og selskap/foretak ligger nært det samme nivået gjennom de forskjellige fasene. Disse prosjektene utgjør et flertall og er kun i begrenset omfang finansiert gjennom andre ordninger enn Kulturminnefondet og eier selv.

For foreninger og stiftelser er bildet annerledes. Her er privat finansiering fra andre kilder en langt mer sentral del av totalen. Foreninger søker som regel med en forventning om rundt 22 prosent støtte fra andre private kilder. Dette holder seg i aksepten og sluttrapporter viser at 30,3 prosent av finansieringen i foreningers prosjekt er fra andre private støttespillere. Dette tilsier at mange finner flere kilder å søke midler fra underveis, noe Kulturminnefondet også oppfordrer aktivt til i kontakt med søkere. Flere bruker også støtte fra Kulturminnefondet som et argument for å sikre seg støtte andre steder. Stiftelser søker og aksepterer tilskudd med en forventning om rundt 21 prosent finansiering fra private tilskuddsordninger og ender med en finansiering herfra i underkant av 19 prosent.

Når det gjelder annen offentlig finansiering er ikke forskjellen like stor. Både foreninger og stiftelser legger opp til høye bidrag fra andre offentlige støtteordninger i søknad, henholdsvis 14,96 prosent og 15,87 prosent. Foreninger opprettholder delvis dette i aksept med forventet 13,76 prosent, mens stiftelser registrer kun forventet 4,50 prosent i offentlig støtte ved oppstart. Ved sluttrapport utgjør offentlig støtte hos foreninger kun i snitt 6,30 prosent og det er da nede på 2,39 prosent hos stiftelser.

Kulturminnefondets midler fungerer altså hovedsakelig som en del av et større samspill av finansiering med flere former for finansiering når det dreier seg om prosjekt fra foreninger og stiftelser. Med foreninger oppnås det nært en tredeling av egenfinansiering bestående av dugnad og egenkapital, midler fra Kulturminnefondet, og midler fra annen ekstern finansiering. For privatpersoner og selskap/foretak sine prosjekt varierer graden noe fra prosjekt til prosjekt, men i snitt er det tilskuddsmottaker selv som i samarbeid med Kulturminnefondet står for en større andel av finansieringen.

Tabell 18: Tilskudd og tilskuddsbeløp i næringsprosjekter fordelt på kulturmiljø

Kulturmiljø	Tilskudd	Tilskuddsbeløp
Kystmiljø	20	5 013 000
By og tettsted	36	10 059 000
Landbrukets kulturmiljø	53	7 947 000
Industrimiljø	1	150 000
Totalsum	110	23 169 000

I 2025 registrerte og ga Kulturminnefondet midler til 110 prosjekt som i behandlingen ble ansett å ha en primært næringsmessig verdiskapingseffekt. Flesteparten av disse, 48 prosent er lokalisert i landbrukets kulturmiljø, men mottar kun 34 prosent av det totale tilskuddet til næringsprosjekt. Dette peker i retning av at mange næringsrelaterte prosjekt i landbruket er knyttet til små og mellomstore prosjekt. Ofte for å få i stand eldre driftsbygninger og andre bygg i gårdsmiljøet til videre eller ny bruk.

By og tettsted utgjør 33 prosent av prosjektene, men mottar en forholdsmessig større andel av totalsummen (43 prosent). Prosjektene her ligger i snitt på ca. 279 000 kroner i kontrast til snittet på ca. 150 000 kroner i landbrukets kulturmiljø. At disse er vesentlig dyrere, kan henge sammen med at prosjektene i tett bebygde miljø kan være mer omfattende og sammensatte, med andre krav til istandsetting.

Kystmiljø har en lavere andel av næringsprosjektene med kun 18 prosent av totalen og har mottatt 22 prosent av den totale tilskuddssummen. Det gjennomsnittlige tilskuddet per prosjekt er også her en del høyere enn de i landbrukets kulturmiljø, på ca. 251 000 per prosjekt, men fortsatt under det i byer og tettsteder. Næringsprosjekteten her angår da også normalt noe større anlegg eller bygg i sammenheng med anlegg for ferdsel og handel langs kysten som potensielt er mer kostnadskrevende og som ellers også kan være vesentlig mer værutsatt.

Det er kun et prosjekt som er kategorisert som et næringsprosjekt og som tar utgangspunkt i et industrimiljø. Dette utgjør i underkant av 1 prosent av prosjektene og tilskuddssummen på 150 000 kroner ca. 0,6 prosent av totalt tilskuddsbeløp. Kulturminnefondet mottar generelt mindre søknader om prosjekt knyttet til industrimiljø noe som kan henge sammen med hva folk oppfatter som et kulturminne det det mulig å søke midler til, men også at det generelt vil være færre folk som eier et slikt kulturminne siden det ofte dreier seg om større og omfattende anlegg.

Tabell 19: Tilskudd og tilskuddsbeløp i næringsprosjekter fordelt på eierform

Eierform	Tilskudd	Tilskuddsbeløp
Privat	60	9 713 000
Selskap/foretak	46	12 101 000
Forening	2	600 000
Stiftelse	2	755 000
Totalsum	110	23 169 000

Prosjektene innenfor kategorien næring og næringsutvikling for 2025 fordeler seg hovedsakelig på privatpersoner og selskap/foretak, både i antall tilskudd og prosjekt. Privatpersoner har flest prosjekt innen denne kategorien, men i og med at dette generelt er den klart største søkergruppen så er dette også å forvente. Privatpersoner står for ca. 55 prosent av prosjektene i denne gruppen og mottar en lavere andel av totalsum (42 prosent). Snittet i tilskudd per prosjekt eid av privatpersoner er da ca. 162 000 kroner .

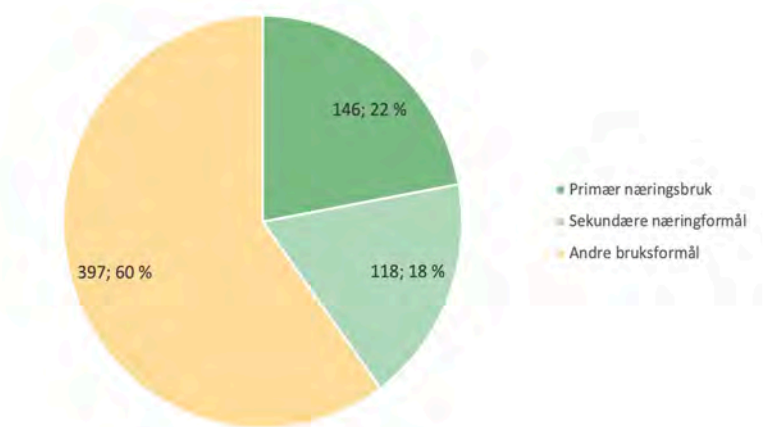
Selskap/foretak står, sett i forhold til hvor mange søknader og tilskudd det er til denne eiergruppen, for en høy andel (42 prosent) av prosjekt som er prioritert grunnet næringsutvikling. Denne gruppen mottar også mer enn 52 prosent av midlene innenfor denne kategorien og har et gjennomsnittlig tilskudd på 263 000 kroner. At selskap og foretak som eiergruppe er såpass godt representert med prosjekt innenfor satsningsområdet næring og næringsutvikling er å forvente siden dette er en kommersiell eieform og hvor aktivitet allerede er knyttet til næring. Det er derfor naturlig at prosjektene de søker om og får midler til i stor grad er knyttet til denne etablerte næringen. Forskjellene i den totale og gjennomsnittlige tilskuddssummen henger da også sammen med prosjektene eid av selskap og foretak normalt gjelder mer omfattende arbeid knyttet til mer etablert næring. Prosjekt med næringsutvikling eid av privatpersoner angår normalt tiltak og kulturminner i mindre skala.

Foreninger og stiftelser står for en vesentlig mindre andel av prosjekt med framtrædende næringsformål med kun to prosjekt hver. I og med at foreninger og stiftelser primært har andre formål enn direkte næringsdrift er det også forventet at disse eieformene ikke skal være spesielt representert her. Disse gruppene mottar imidlertid i snitt en forholdsvis høy sum som kan henge sammen med en større vilje til å bidra til utviklingen for slike mer allmennyttige grupper, eller fordi når det først satses på næring er det prosjekt med et større apparat bak seg.

Prosjekter som mottar tilskudd, bidrar til lokal næringsutvikling og sosial bærekraft

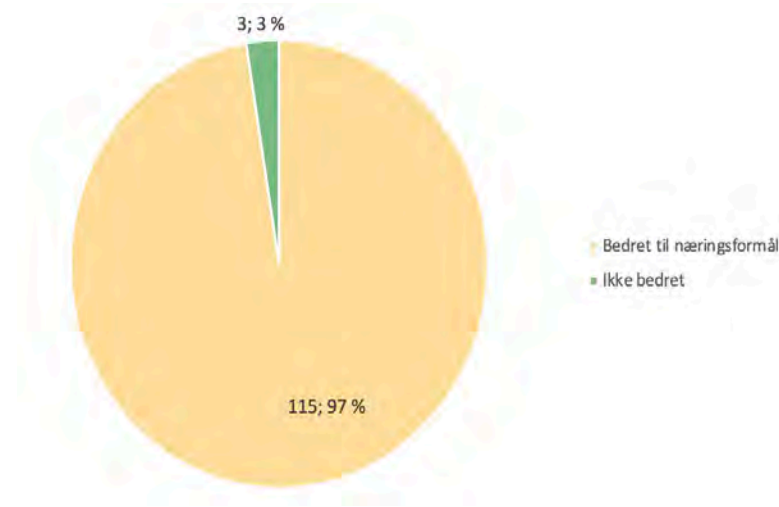
Antall tilskudd og tilskuddsbeløp til næringsprosjekter etter type kulturmiljø.

Figur 15: Andel kulturminner benyttet til næringsformål

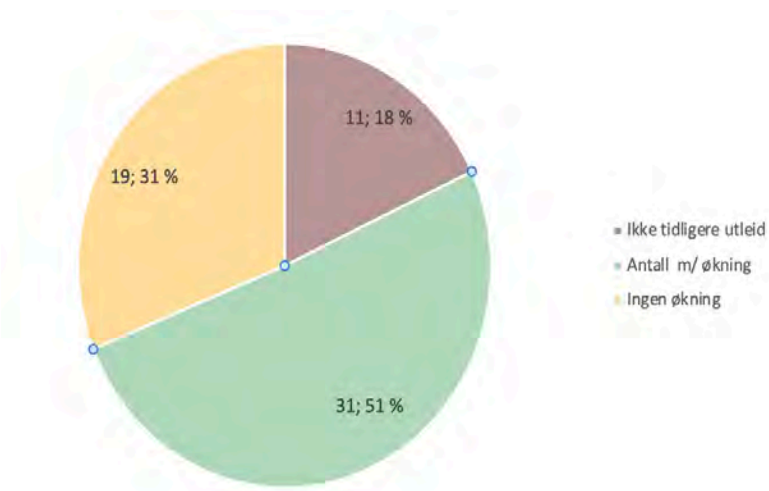

Data fra sluttrapporteringen viser at en betydelig andel av prosjektene har en form for næringsbruk knyttet til kulturminnet. 39,94 prosent rapporterer næring som primær eller sekundær bruk. Av disse er det 22 prosent som oppgir næring som primær bruk, mens 18 prosent oppgir næring som en sekundærbruk. Dette viser at kulturminner enten inngår direkte i næringsdrift eller fungerer som en

Figur 16: Endring i egnethet til næringsformål

Figur 17: Endring i leieinntekter

Utleie er et annet konkret uttrykk for slik næringsaktivitet. Ved prosjektslutt var det 61 kulturminner som hadde en eller annen form for utleie, og 11 prosent av disse var ikke tidligere utleid. Blant kulturminnene som allerede var utleid før prosjektet, oppga 62 prosent av prosjektet hadde bidratt til økte leieinntekter. Samlet viser dette at tilskuddene ikke bare bidrar til fysisk istandsetting, men også kan styrke grunnlaget for aktivitet og verdiskaping gjennom mer funksjonelle bygg, tydeligere næringsbruk, og i flere tilfeller økt inntekt. Utleie er et annet konkret uttrykk for slik næringsaktivitet. Ved prosjektslutt var det 61 kulturminner som hadde en eller annen form for utleie, og 11 prosent av disse var ikke tidligere utleid. Blant kulturminnene som allerede var utleid før prosjektet, oppga 62 prosent av prosjektet hadde bidratt til økte leieinntekter. Samlet viser dette at tilskuddene ikke bare bidrar til fysisk istandsetting, men også kan styrke grunnlaget for aktivitet og verdiskaping gjennom mer funksjonelle bygg, tydeligere næringsbruk, og i flere tilfeller økt inntekt.

Kvalitativ vurdering av næringsutvikling i prosjektene og tilskuddsordningens effekt og betydning for markedet for tradisjonshåndverk.

Prosjektene som mottar tilskudd viser at istandsetting av kulturminner i mange tilfeller inngår i, eller legger til rette for lokal næringsaktivitet. Det kan da dreie seg både om etablering og videreføring av allerede eksisterende næring. Kulturminner brukes i mange tilfeller som overnattingssteder, verksted, til småskala produksjon eller som en del av opplevelsesbasert reiseliv. Her blir bygningsmassen ofte også en sentral del av virksomhetens grunnlag. Kulturarv kombineres med økonomisk verdiskaping som både kan gi lokale ringvirkninger i form av ny aktivitet, tjenester, møte- og arbeidsplasser, samtidig som det sikrer kulturminnenes økte levetid gjennom aktiv bruk.

Tilskudd gjør oppstart og omstillingen til slik drift mer forutsigbar ved å redusere økonomisk risiko og styrker muligheten til å velge mer langsiktig og kvalitetsmessig gode løsninger. Tilskuddet gir en forutsigbarhet i oppstartsfasen som kan være særlig viktig i prosjektet der finansieringsgrunnlaget ellers er sårbart, eller der krav til metode og materialbruk gjør tiltakene mer krevende enn standard byggearbeid. Tilskuddene kan derfor bidra til å senke terskelen for å starte eller utvikle virksomhet ved å bidra med stabilitet, faglige råd, og muligheter for økt verdiskaping.

Samtidig har ordningen også en virkning på markedet for tradisjonshåndverk. Mange prosjekt involverer bruk av lokale håndverksbedrifter, entreprenører eller leverandører. Når tilskudd utløser istandsettingsprosjekter og det settes krav til materialvalg, metoder, og utførelse så skaper det også en etterspørsel. Denne finnes ikke nødvendigvis i det ordinære markedet i like stor grad, og det bidrar dermed til å opprettholde oppdragsgrunnlaget for spesialiserte håndverkere og fagmiljø. Dette muliggjør økt rekruttering, læring, og kompetansebygging gjennom både midler og rom for å bruke tradisjonelle metoder i praksis. Dette styrker kapasitet, kvalitet, og tilgjengelighet når flere slike prosjekt gjennomføres på et nivå som både krever og videreutvikler slik kompetanse.

Samarbeid med eiere, brukere, og håndverkere styrker bevisstheten om dokumentasjon, kvalitet i gjennomføring, og bevissthet om kulturminner og antikvariske hensyn. Dette skaper en form for kompetansebygging i både prosjekteier- og leverandørleddet. Erfaringer fra ett prosjekt tas med videre til andre, og skaper en gjensidig forsterkende effekt. Arbeid bidrar til at flere kulturminner vedlikeholdes og settes i bruk, noe som skaper mer aktivitet og bevissthet, som igjen gjør at flere ønsker å utnytte de kulturminnene og kompetansen som finnes. Dette gir bedre forutsetninger for nye prosjekt og mer bærekraftig forvaltning over tid.

Samlet sett oppfattes det som at tilskuddsordningene har god effekt som drivkraft for både lokal næringsvirksomhet knyttet til kulturarv og for bruk av tradisjonshåndverk i gjennomføringen. Dette bidrar til å holde etterspørsel, kvalitet, og kompetanse i det antikvariske håndverksfeltet levende, samtidig som det støtter prosjekt der kulturminner og miljø inngår som ressurs i lokal verdiskaping.

Omfang av frivillig innsats (timer og antall deltagere).

Tabell 20: Dugnadstimer fordelt på eierform

Eierform	Dugnadstimer Akseptbudsjett	Dugnadstimer Regnskap
Privat	19 513	25 178
Selskap/foretak	5 872	7 410
Forening	3 442	3 858
Stiftelse	716	870
Offentlig eie	16	33
Totalsum	29 543	37 316

Frivillig innsats er en avgjørende faktor og ressurs i mange av prosjektene. Innsatsen fra eiere, brukere, og andre interessenter av kulturminnene bidrar direkte til gjennomføring av tiltakene. I tillegg til å sørge for at arbeidet gjennomføres representerer det samtidig en viktig merverdi gjennom lokal mobilisering, eierskap, og deltagelse. Frivilligheten er derfor en viktig møteplass som bidrar til sosial bærekraft hvor et felleskap møtes rundt felles arbeidsoppgaver. Inkluderingen av dugnad som en del av tilskuddsmottakers egen finansiering av prosjektet åpner for at flere kan bidra på det som oppfattes som en meningsfull måte. Eget arbeid og engasjement blir slik et verdsatt konkret bidrag og gir et insentiv til å delta i og lære om praktisk kulturmiljøvern. Når det dreier seg om større grupper av frivillige gir det en møteplass og arena for kunnskapsdeling og læring.

En gjennomgang av prosjektene som fikk midler i 2025 og som til nå har levert sluttrapport viser en betydelig frivillig innsats. Foreninger, studenter, besøkende, eiere, slekt, og venner har alle bidratt med et stort timeantall i på tvers av de 280 2025-prosjektene som er ferdigstilt i løpet av året. Det gjenstår fortsatt en rekke prosjekt fra 2025 hvor det er gitt midler, men som ikke er ferdig og hvor dugnadsarbeid ennå ikke er dokumentert. Totalt er det i prosjektene registrert 810 frivillige deltagere som til sammen har lagt ned 37 316 timer med eget arbeid, noe som tilsvarer ca. 46 timer per deltager. Dette tilsvarer da også mer enn 22 fulle årsverk. Verdien av dette arbeidet som er lagt ned i prosjektene fra 2025 til nå er anslått til 13 072 150 kroner, da beregnet med en timesats på 350 kroner per time.

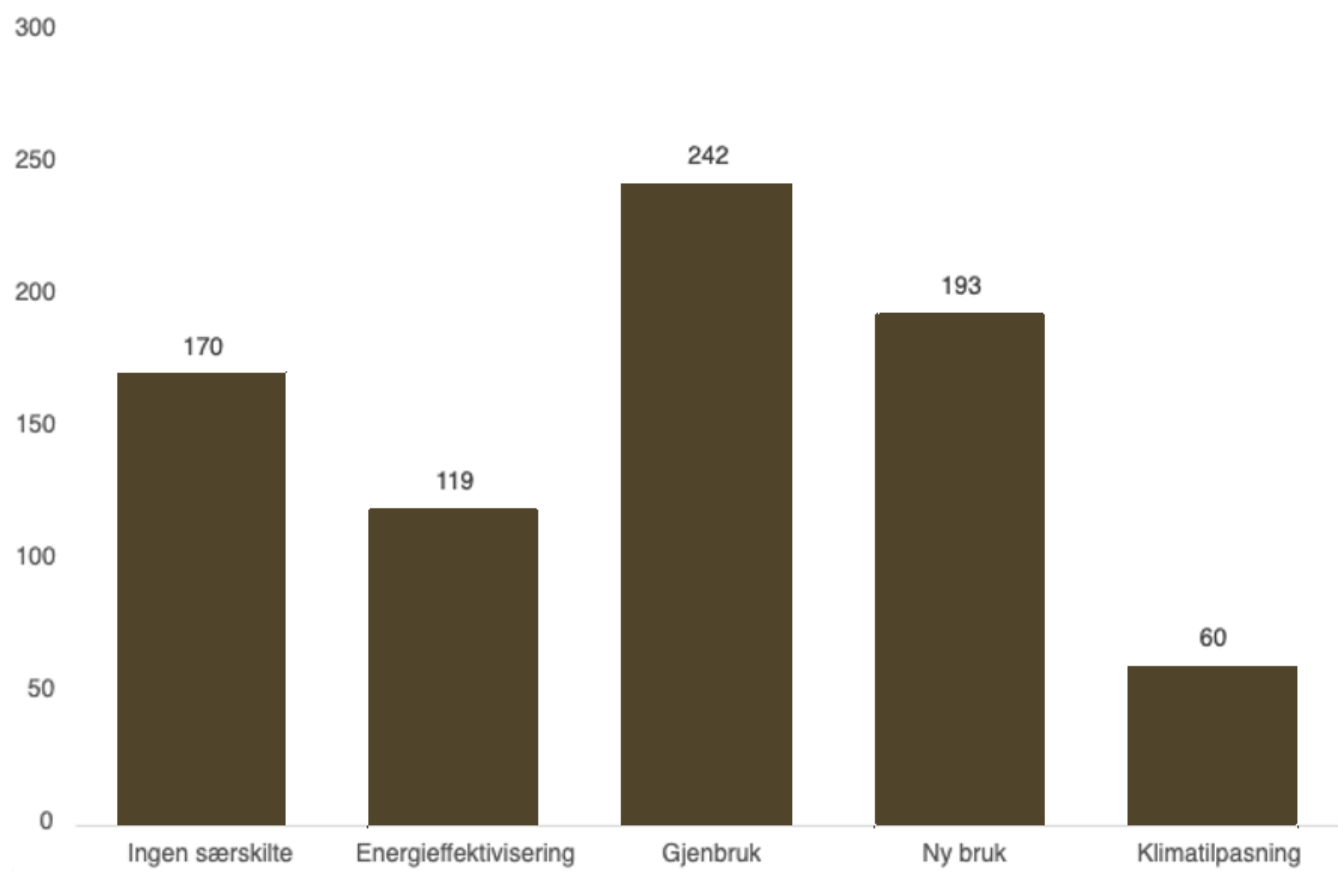
Antallet deltagere er basert på manuell gjennomgang av rapporter og dugnadsoversikter, og er et konservativt anslag. Dugnadstimer og lister på dette med beskrivelse av gjennomført arbeid legges ved i rapporter for å dokumentere gjennomført arbeid, men navn eller antall frivillige er ikke alltid like jevnt ført som antall timer. Antallet frivillige er derfor i realiteten noe høyere enn spesifikt dokumentert, men det gir fortsatt et godt bilde av hvordan dugnadsarbeid mobiliserer lokal arbeidskraft og legger til rette for egen medvirkning.

Egeninnsatsen styrker prosjektenes gjennomføringskraft og bidrar til at både tiltak og hele prosjekt kan realiseres med høyere kvalitet og i større omfang enn det tilskuddet alene ville gjort mulig. Løsningen med dugnad muliggjør en rekke ringvirkninger utover selve istandsettingen siden det både utløser bred lokal innsats og samarbeid som bidrar til sosial bærekraft og støtter opp under lokal verdiskaping og kompetansebygging.

Prosjekt som mottar tilskudd bidrar til miljømessig bærekraft som en del av omstilling til en sirkulær økonomi

Fordeling av miljømessige verdiskapingseffekter i prosjekter

Figur 18: Antall tilskudd fordelt etter miljømessige verdiskapingseffekter

Gjennom tilskuddene er det et viktig mål å fremme ombruk, aktiv bruk, og bevaring av eksisterende bygg og bygningsdeler som alternativ til nybygging. Dette begrenser ressurskrevende materialbruk, og bidrar slik til omstillingen til en sirkulær økonomi og er noe som vurderes og prioriteres som en integrert del av verdiskapingen i prosjektene.

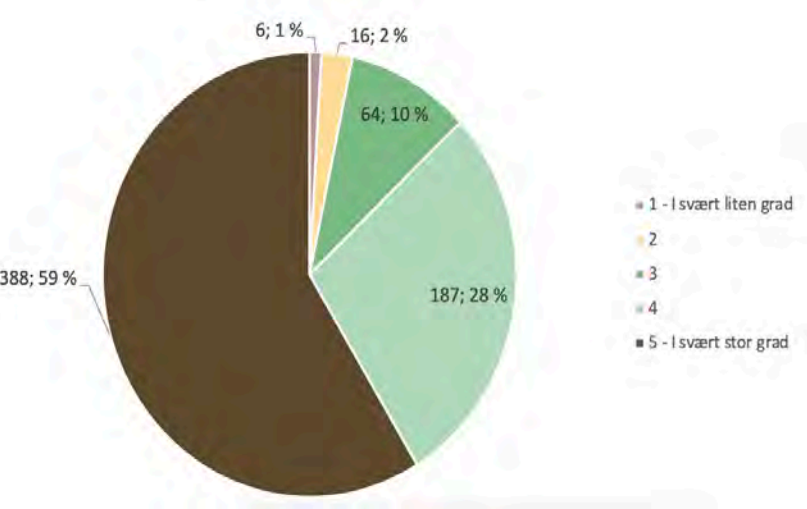
Kulturminnefondets registrering av miljømessig verdiskaping skal synliggjøre de mest framtreddende miljøeffektene i prosjektene og bidra til rapportering på bærekraftsmål. En stor andel av prosjektene har en tydelig miljøprofil gjennom kategorier som gjenbruk, ny bruk, energieffektivisering, og klimatilpasning. Det er lagt opp til endringer i dette systemet som settes i verk i løpet av 2026 for å gi et mer nyansert bilde. Der er også kategorien "Ingen særskilte", som til nå er brukt for prosjekt hvor ingen av de miljømessige verdiskapingskategoriene er mer framtreddende enn de andre, blitt faset ut. 38 prosent av prosjektene er ikke i ordningen for faste kulturminner, men i en av særordningene hvor det er vanskeligere å skulle definere klima- og miljøeffekter etter dette systemet.

Gjenbruk er kategorien som forekommer mest blant de innvilgede prosjektene. Mange prosjekt har dette som en naturlig miljømessig verdiskapingseffekt siden en stor andel av prosjektene innebærer videreføring og istandsetting av eksisterende bygningsmasse med vekt på bevaring av

materialer og bygningsdeler. Prosjektene reduserer avfall, forlenger levetid på bygg og materialer, og minimerer behovet for nye materialer. Dette er nok også den største gruppen siden de øvrige kategoriens formål er mer spesialiserte. Prosjekt som ikke faller tydelig inn i kategoriene ny bruk, energieffektivisering, eller miljøtilpasning vil som regel likevel ha en tydelig grad av gjenbruk eller ombruk siden dette er verdier som er sterkt vektlagt.

Ny bruk omfatter prosjekt hvor hensikten er ny, gjenopptatt, eller mer aktiv bruk av kulturminner av kulturminner som har ingen eller begrenset bruk i dag. I denne kategorien er det potensialet knyttet til bruksdimensjonen som er vektlagt og det dreier seg om prosjekt med et tydelig potensial til å sikre en mer aktiv bruk. Slike prosjekt har også ofte en kobling til lokal næringsutvikling og revitalisering ved at kulturminnene settes i stand for å tåle mer bruk og inngå i mer varig og jevnlig aktivitet.

Figur 19: Grad av økt energieffektivitet

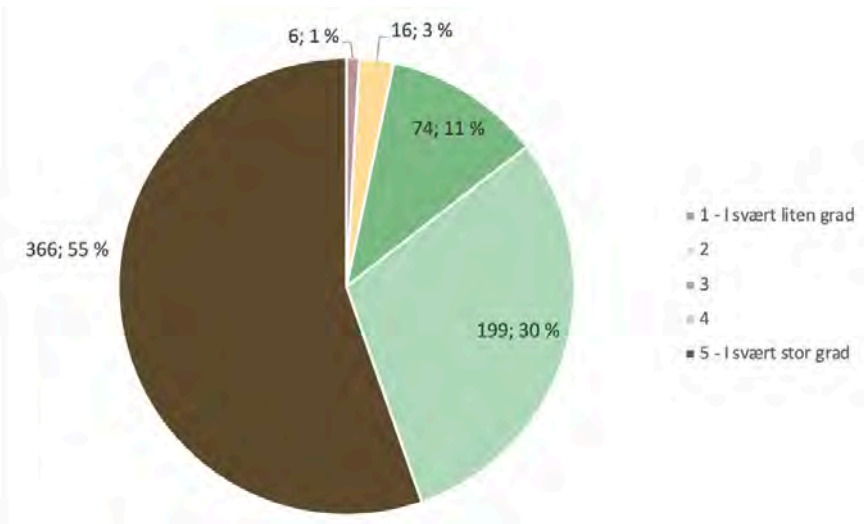

Prosjekt i kategorien energieffektivisering omfatter tiltak som mer direkte reduserer energibehov, for eksempel gjennom isolering, tetting, og andre former for istandsetting eller mer energieffektive løsninger. Her er det også informasjon om hvordan tilskuddsmottakere opplever effekter i ettertid. Det er kun en liten andel som ikke rapporterer at de etter endt prosjekt opplever kulturminnet som mer energieffektivt. 87 prosent oppgir en klimagevinst knyttet til energieffektivisering i høy eller svært høy grad. Selv om hovedformålet ofte er bevaring av kulturminnet, så vil mange av tiltakene naturlig også skape et mer stabilt innneklima og hindre varmetap. Mange av de tradisjonelle tiltakene det er behov for på eldre bygg angår tetting av tak, utbedring av vinduer, eller reparasjon av vegger. Dette gir bedre tetthet og fuktsikring, som igjen gir merkbare effekter på komfort og energiforbruk.

Dataene gjør det ikke mulig å tallfeste de nøyaktige besparelsene som gjøres, men det er klart at mange opplever tiltakene som virkningsfulle. Mange av prosjektene går ut på å hindre lekkasjer, fukt, og trekk, og når dette gjøres noe med vil det raskt oppleves som en forbedring for folk som oppholder seg i og bruker bygget. At tilskudd hovedsakelig gis til bygningsdeler som har stor betydning for energiytelsen, slik som vinduer, tak, og yttervegger gjør at de fleste istandsettingstiltak også får merkbare effekter på energiforbruket.

Prosjekt merkes med verdiskapingseffekten klimatilpasning om hovedtyngden er rettet mot å gjøre kulturminnet bedre rustet mot klima- og miljøpåvirkning, blant annet gjennom å redusere risiko for fukt- og vannskader og generelt med å styrke evnen til å motstå skader over tid.

Figur 20: Grad av økt miljøtilpasning;

Mange rapporterer også i sluttrapporten at de opplever at prosjektet styrker kulturminnets robusthet i møte med klima- og miljø. 55 prosent sier at kulturminnet i svært høy grad nå virker mindre sårbart for vær og nedbør og enda 30 prosent opplever dette også i høy grad. Dette indikerer at midlene i stor grad går til utbedring av de mest kritiske og relevante skadene på eldre bygningsmasse. Tiltakene gjør at folk opplever kulturminnet som bedre rustet til å tåle fukt, nedbør, vind, og temperaturvariasjon. Når tak, kledning, vinduer, konstruksjon, og drenering utbedre og er på plass øker byggets evne til å tåle mer intenst og variabelt vær og klima.

Mange prosjekt gjelder redusering eller hindring av vanninntrenging og fukt, som igjen gir en større følelse av trygghet og kontroll. Riktige materialer med god kvalitet og lang varighet, samt korrekt utførelse med riktige overganger, tetting, og lufting gjør et kulturminne enklere å vedlikeholde og mindre sårbart over tid.

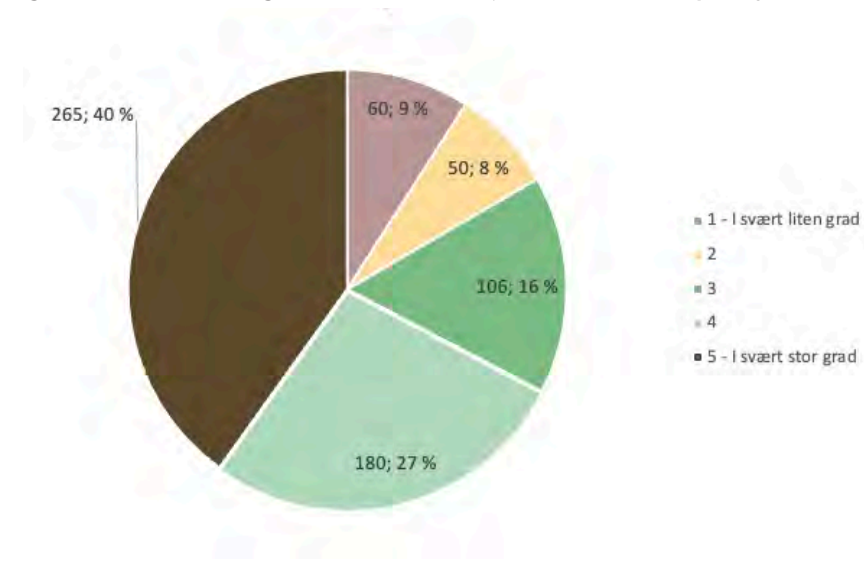
Tilskuddene støtter samlet sett opp under praktisk miljøarbeid og en stor andel av prosjektene har enten en utpreget eller indirekte miljømessig vinkling. Konkrete grep bidrar til å begrense ressursbruk, da også i tilknytning til videre bruk, og gjør kulturminnene mer rustet til å håndtere et klima i endring. Disse miljømessige gevinstene med besparing og sirkulær ressursbruk synligjør ytterligere det at kulturarv og miljø hører sammen og at tiltak for å bevare det ene også er fordelaktig for det andre.

Kvalitativ vurdering av prosjektenes og tilskuddsordningens evne til å bidra til økt ombruk og aktiv bruk av eksisterende bygningsmasse.

- Ombruk og bevaring av materialer

I rådgivning og vilkår oppfordres og vektlegges bevaring og høyest mulig grad av ombruk og gjenbruk. Nye materialer som benyttes skal være av god kvalitet med lang levetid og være av en type som kan resirkuleres og brukes på nytt. Det legges slik opp til en mer sirkulær tilnærming som bryter opp lineær bruks- og bygningspraksis. Dette gir en mer forsvarlig tilnærming hvor bruk av materialer som allerede er på plassen og fra lokale leverandører reduserer forurensing knyttet til transport og produksjon av nye materialer.

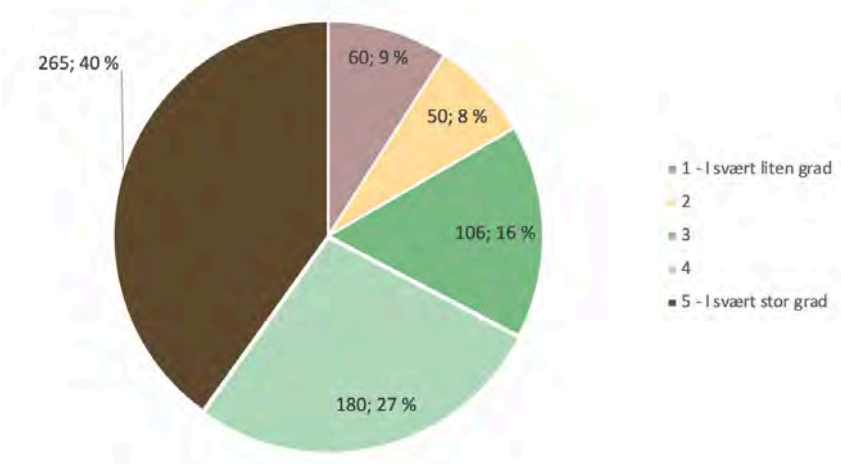
Figur 21: I hvilken grad det ble benyttet ombruk i prosjektet

Ombruk er en utbredt praksis i en stor andel av Kulturminnefondets prosjekt, noe som også er naturlig siden dette er et element som vektlegges positivt allerede i søknadsfasen. En stor andel oppgir at det har vært ombruk i prosjektet i svært stor (40 prosent) eller stor (27 prosent) grad. Størstedelen av prosjektene bygger på de sentrale prinsippene om at det skal bevares mest mulig av de eksisterende bygg og bygningsdeler, både i materialer og komponenter, og at det skal repareres framfor å erstatte. Ombruk fungerer som et innebygd bærekraftsgrep i en stor del av prosjektene allerede fra start. Dette henger også sammen med vilkår for gjennomføring som er satt for å redusere behov for nye materialer og som ivaretar kulturhistorisk autentisitet.

Den høye andelen som i stor grad har ombruk som en del av sine prosjekt henger sammen med at typiske tiltak det er gitt støtte til angår demontering og utbedring, etterfulgt av at deler monteres tilbake. Mye takteking, panel, gulvbord, beslag, tømmer, og andre bygningskomponenter blir dermed bevart som en ressurs der de er gode nok til å brukes videre. Valget om å gjøre dette er både faglig begrunnet med tanke på kvalitet, tilpasning og historisk uttrykk, men også praktisk og økonomisk fornuftig. I en del tilfeller vil det naturlig nok også dreie seg om et såpass alvorlig skadeomfang at utskiftning i større grad er nødvendig når det er begrenset hva som kan gjenbrukes uten at det går på bekostning av holdbarhet, kvalitet, eller sikkerhet.

Figur 22: I hvilken grad bygningsdeler ble bevart til senere bruk

Situasjonen er noe sammensatt når det gjelder i hvilken grad bygningsdeler og materialer er blitt bevart for framtidig bruk i etterkant av at prosjektet er fullført. Dette dreier seg da om deler som er tatt av bygget, og som av diverse grunner ikke kunne brukes igjen der og da, men som fortsatt kan brukes andre steder. Det er en ganske høy andel (49 prosent) som oppgir at de i høy eller svært høy grad har tatt vare på deler for framtidig bruk, men det er også mange prosjekt hvor dette skjer i liten grad. At kun ca. halvparten i høyere grad tar vare på deler i god stand viser at dette ikke er like utbredt eller enkelt å få til direkte i prosjektene sammenlignet med ombruk. Siden prosjektene allerede har en stor grad av ombruk underveis, vil dette også naturlig begrense hvor mye det er å bevare til senere bruk.

Forskjellen mellom hvor lett det er å gjenbruke underveis og at det relativt sett er vanskeligere å bevare for annen senere bruk kan også henge sammen med praktiske rammer. Bevaring av materialene for framtidig bruk krever mer ressurser og planlegging. Det er nødvendig med plass til lagring, plan og merking for å få oversikt, og det må være en forventning om at disse delene faktisk vil komme til nytte senere. Begrenset lagerkapasitet og det at mange bygningselement er forholdsvis plasskrevende kan gjøre det vanskelig å bevare dette for senere bruk, spesielt på en måte som hindrer skade og fukt.

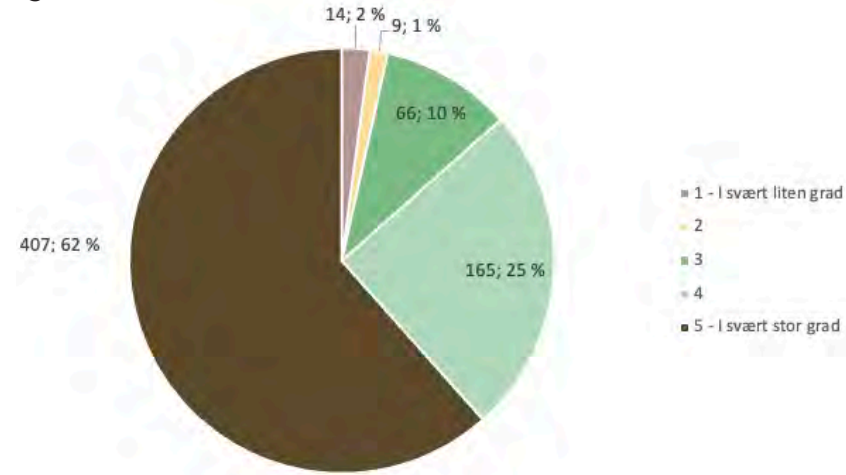
Dette gir en indikasjon på at mange bevarer materialer og bygningsdeler i den utstrekning de kan, men at det ikke er noe som gjøres systematisk. Det er en merverdi som kun viser seg i de tilfeller hvor praktiske hensyn tillater det. Det er dermed rom for å utforske muligheter for hvordan Kulturminnefondet kan bidra til å styrke og oppfordre til praksis rundt dokumentasjon, lagring, og merking for å dermed øke graden av ombruk over tid.

- Økt bruk og bruksverdi

Når ubrukt eller underutnyttet bygningsmasse tas i bruk, er det vern gjennom aktiv bruk. Tilskudd gjør det mulig for eiere å velge bevaring, og legger til rette for ny eller fortsatt bruk på en kvalitetsmessig god og ressursbesparende måte. Dette er ofte løsninger som ville blitt valgt bort på grunn av merkostnader. Innledende kostnader kan ofte være avskrekkende og alternativet blir ofte rivning eller billigere mer kortsiktige løsninger som gir en dårligere kombinasjon av bruk og bevaring.

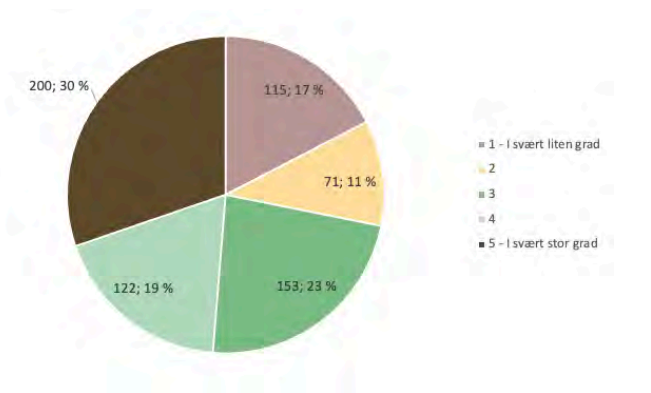
Mange opplever en tydelig positiv effekt knyttet til økt bruksverdi. 62 prosent oppgir dette som en merverdi av prosjektet i svært stor grad og ytterligere 25 prosent har opplevd dette i stor grad. Til sammen er det altså 87 prosent som rapporterer en tydelig økning i bruksverdi. Dette indikerer at tiltakene i stor grad styrker kulturminnets funksjon og anvendelighet til sitt formål

Figur 23: Grad av økt bruksverdi

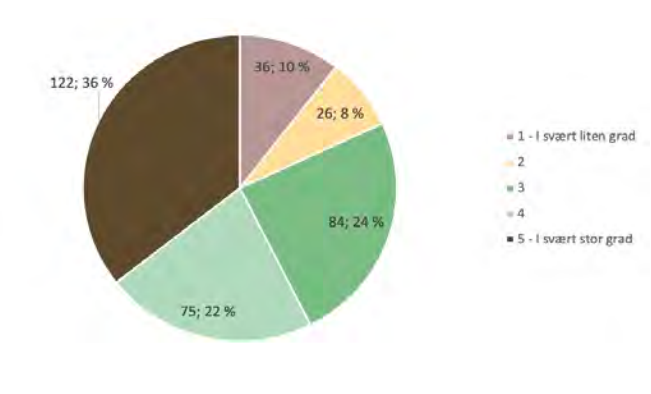

Prosjektenes hensikt er ikke bare å sette kulturminnet i stand fysisk, de sikrer også potensial og mulighet for mer bruk og aktivitet. Den tydelige økte bruksverdien henger naturlig sammen med at midler prioriteres til kulturminner med tydelig skader og at dette i mange tilfeller er forhold som er kritiske for videre bruk. Istandsettingen gjør tilstanden av kulturminnet og dermed bruken av bygget mer stabilt. En rekke av prosjektene som rapporterer at bruksverdien ikke har økt i noen betydelig grad vil også angå tilfeller hvor skader ennå ikke har påvirket bruken, men over tid ville hatt potensial til å gjøre det.

Figur 24: Opplevelse av nye eller utvidede bruksområder

Figur 25: Opplevelse av nye eller utvidede bruksområder (primært privat bruk og ingen bruk sortert bort)

Fordelingen er noe jevnere om man ser på om prosjektet har bidratt til å legge til rette for nye eller utvidede bruksområder og ikke bare en forsterkning av det som var der tidligere. Det er fortsatt en god andel som rapporterer at prosjektene har bidratt med dette i svært høy (30 prosent) eller høy grad (19 prosent). Nesten halvparten, 49 prosent opplever at de nå tydelig kan bruke kulturminnet til nye formål, men det er da fortsatt en stor andel som bare opplever dette i en viss grad (23 prosent) og totalt 28 prosent som opplever dette i liten eller svært liten grad. Dette tyder på at det er en forholdsvis jevn fordeling i de som har et prosjekt for å sikre eksisterende bruk og de som gjennomfører dette for å få til nye aktiviteter, funksjoner, eller fleksibilitet i bruken.

Det er også logisk at det er en jevnere fordeling her siden mange prosjekt angår arbeid som er nødvendig for å bevare bygget for fortsatt bruk. Nye eller utvidede bruksområder er ofte et resultat av større endringer eller spesifikke tiltak for å utvide funksjonalitet. Med bakgrunn i dette er det aktuelt å se på nettopp bruksform og forventet bruk av kulturminnet. Om man sorterer bort prosjekt hvor det ikke er naturlig å forvente at bruken skal utvides eller endres, slik som private boliger, eller fjerner prosjekt hvor bruk ennå ikke er etablert så forskyver bildet seg noe.

Andelen som da opplever at det i stor eller svært stor grad fører til nye eller utvidede bruksområder øker til 58 prosent og andelen som opplever dette i liten eller svært liten grad minker betraktelig. Når man tar type kulturminne og brukskontekst i betraktning og ser bort fra prosjekt hvor nye eller utvidede bruksområder er mindre relevant eller realistisk så viser det at midlene bidrar til en god økning der det er aktuelt.

Kombinasjonen av fysisk bevaring og aktiv bruk gjør prosjektene til konkrete, håndfaste uttrykk for miljømessig bærekraft i praksis. En slik klimabevisst og sirkulær forvaltning av kulturmiljø gir både økonomisk vinning og økt bærekraft gjennom å styrke eksisterende bygningsmasse som en ressurs i

Et mangfold av kulturmiljø skal tas vare på som grunnlag for kunnskap, opplevelse og bruk

Tilskudd fra Kulturminnefondet har geografisk, næringsmessig, sosial og kulturell bredde

Antall tilsagn og tilsagnsbeløp fordelt i følgende kategorier er fremstilt fylkesvis: - Etnisk tilhørighet - Kulturminnekategori - Økonomisk verdiskaping

Etnisk tilhørighet

Tabell 21: Antall tilskudd fordelt på etnisk tilhørighet og fylke

Fylke	Samisk	Andre	Skogfinsk	Sum
Finnmark	3			3
Troms	1			1
Innlandet		1	4	5
Til sammen	4	1	4	9

Tabell 22: Tilskuddssum fordelt på etnisk tilhørighet og fylke

Fylke	Samisk	Andre	Skogfinsk	Sum
Finnmark	645 000			645 000
Troms	50 000			50 000
Innlandet		57 000	313 000	370 000
Til sammen	695 000		313 000	1 065 000

I saksbehandlingen registreres eventuell etnisk tilhørighet for å synliggjøre i hvilken grad tilskuddene treffer kulturminner relatert til urfolk eller etniske minoriteter. I 2025 er det gitt midler til totalt ni prosjekt med en annen registrert etnisk tilhørighet enn norsk. Fordelingen er fire samiske, fire skogfinske og ett prosjekt under kategorien andre, dette prosjektet er romani. 9 av totalt 784 prosjekt tilsvarer en andel på ca. 1,15 prosent og det er til sammen gitt 1 065 000 kroner til disse ni prosjektene med et snitt på 118 333 kroner, men prosjektene som angår samiske kulturminner drar opp dette og er klart dyrere i snitt per prosjekt. Den geografiske fordelingen følger i stor grad forventede bosetnings- og kulturmiljømønstre for de forskjellige gruppene. De samiske prosjektene er fordelt på Troms (1) og Finnmark (3), mens de skogfinske prosjektene er fra Innlandet (4). Det er for lite data angående andre kulturminner kategorisert som "Andre" til å si noen relatert til dette.

Registreringen av etnisk tilhørighet er avhengig av at en slik tilknytning framgår av søknaden og dokumentasjonen, og føres kun når det er tydelig opplyst eller godt underbygget. Det er derfor grunn til å tro at omfanget kan være noe underrapportert siden det kan være et ukjent antall tilfeller hvor etnisk tilhørighet ikke er omtalt i søknadsmaterialet. Det er imidlertid opprettet en praksis med jevnlig dialog mellom saksbehandlere hos Kulturminnefondet med ansvar for samiske områder, representanter fra fylket, og sametinget. Dette er for å styrke kvaliteten i kartleggingen og

sikre en mer presis og konsekvent registrering av samisk tilhørighet der det er relevant.

At antallet tilskudd med annen etnisk tilhørighet er lavt i nasjonal sammenheng må også sees i sammenheng med et lavere antall mulige objekter, og ordningens virkeområde og rammer. Fredningsgrensen for samiske kulturminner gjør at de raskere faller utenfor Kulturminnefondets prioriterte ansvarsområde, altså ikke-fredede kulturminner. Deler av samisk kulturhistorie er også knyttet til bruksformer som etterlater mindre faste kulturminner for istandsetting enn for mer typiske søknader i ordningen. Samlet gir dette et mer avgrenset tilfang, samtidig som tallene peker på et fortsatt potensial for målrettet veiledning og kommunikasjon, slik at relevante eiere og miljøer i større grad ser ordningen som aktuell der det er mulig.

- **Typemessig variasjon**

Tabell 23: Tilskudd fordelt på kultrminnekategori (tall i hele 1000)

Fylke	Private bygninger	Industri og forretningsbygg	Utenomhusanlegg og kulturlandskap	Ferdсел og samferdselsanlegg	Båter og fartøy	Offentlige tilskudd	Andre konstruksjoner	Bevegelige kulturminner	Fagseminar	Formidling	Samlet
Finnmark	640		462			195	60				1 357
Troms	1 521	188	150		40	700	130				2 729
Nordland	4 953	1 421	20			645	302		70	30	7 441
Trøndelag	7 675	1 281	470		65	1 050		186	90		10 817
Møre og Romsdal	5 781	1 343	887	1 157		600		95	9		9 872
Vestland	9 622	1 700	928	130	580	924	220	160	27	110	14 401
Rogaland	5 998	420	720			880	70	80			8 168
Agder	6 944	1 480	70	478	500	1 195		75	67	30	10 839
Telemark	4 465	503	320	50	40	200		105	60	30	5 773
Vestfold	1 072	490				750			42		2 354
Innlandet	9 615	646	121	28				545	47	58	11 060
Buskerud	3 306	351	37		1 110		73	90	55		3 912
Akershus	2 800	700	440	60		35		300		30	5 465
Østfold	3 942	600	80			100		50	50	33	4 855
Oslo	7 893	2 300				1 815				30	12 063
Sum	76 227	13 423	4 705	1 903	2 325	9 089	855	1 686	542	351	111 106

Tabell 24: Antall tilskudd fordelt på kulturminnekategori

Fylke	Private bygninger	Industri og forretningsbygg	Utenomhusanlegg og kulturlandskap	Ferdсел og samferdselsanlegg	Båter og fartøy	Offentlige tilskudd	Andre konstruksjoner	Bevegelige kulturminner	Fagseminar	Formidling	Samlet
Finnmark	6		2			1	1				10
Troms	18	2	1		1	4	1				27
Nordland	36	9	1			4	1		2	1	54
Trøndelag	56	8	1		1	4		3	3		76
Møre og Romsdal	36	6	6	3		3		2	1		57
Vestland	68	6	3	2	3	9	1	2	2	3	99
Rogaland	37	3	4			4	1	2			51
Agder	82	6	1	7	1	4		1	3	1	106
Telemark	36	4	1	1	1	1		2	2	1	49
Vestfold	10	2				2			1		15
Innlandet	90	4	2	1				3	2	3	105
Buskerud	28	1	2				1	2	2		36
Akershus	21	1	2	1	3	1		2		1	32
Østfold	20	3	1			1		1	1	1	28
Oslo	28	2				7			1	1	39
Sum	572	57	27	15	10	45	6	20	20	12	784

Tilskuddene i 2025 viser at det er fordelt midler på et bredt spekter av kulturminnekategorier. @ Dette er da overordnede kulturminnekategorier som benyttes i saksbehandlingen, men det benyttes også en rekke underordnede kategorier for å ytterligere differensiere hvilke typer kulturminner det gis til. Dette blir en såpass omfattende mengde at det ikke er hensiktsmessig å rapportere på hver underordnet type kulturminne.

Det er en tyngde av private bygninger som utgjør 572 av 784 av prosjekt som er gitt midler, altså 73 prosent av alle tilskudd. Totalt er det da gitt 76 227 000 kroner, eller 69 prosent av samlet tilskuddsbeløp til kulturminneprosjekt i denne kategorien. Dette er et bredt mangfold av bygg til privat beboelse eller annen bruk fra hele landet og bekrefter at ordningen i hovedsak treffer de kulturminnene folk flest eier og bruker i hverdagen. Tilskuddsordningen tillater en rekke private eiere å få gjennomført nødvendig istandsetting på bygg de selv eier og bruker.

Tallene viser også at en mindre andel av prosjektene står for en relativt større andel av midlene, og peker dermed ut visse kategorier som mer komplekse eller kostnadskrevende. “Industri- og forretningsbygg” utgjør for eksempel kun 57 av tilskuddene (7 prosent), men mottar nærmere 12 prosent av midlene. Dette samsvarer imidlertid godt med at slike prosjekt ofte krever større tekniske grep og tilpasninger eller arbeid for å kunne kombinere vern med funksjon, drift, og tilgjengelighet.

For kategorien “offentlige og allmenne bygninger” er det igjen noe mer begrenset med tilskudd, men det følger naturlig av at det er færre private som eier denne typen bygg. Med 27 tilskudd (3 prosent av totalt antall) har denne kategorien mottatt ca. 4 prosent av tilskuddssummen og er dermed noe mer kostnadskrevende enn private bygninger, men ligger med en god fordeling i forholdet mellom andel tilskudd og total tilskuddssum. Den samme typen jevne fordeling forekommer også for kategorien “utenomhus og kulturlandskap” som har både 2 prosent av tilskuddene og total tilskuddssum. Det er her igjen begrenset med prosjekt, men de angår ofte kulturmiljø med en framtrедende lokal betydning og mer utadrettet bruk.

I de særskilte ordningene er det spesielt båt og fartøy som skiller seg ut ved at det igjen er en forskjell mellom andel tilskudd og andel av total tilskuddssum. De 45 tilskuddene gitt til prosjekt i denne kategorigruppen utgjør nesten 6 prosent av totalen, men med i overkant av ni millioner i samlet tilskuddssum har de mottatt nesten 10 prosent av utdelte midler. Mange fartøyprosjekt framstår også omfattende og svært kapital- og kompetansekrevenе. Dette tilsier at særordningen for båt og fartøy er viktig for å kunne ivareta denne delen av kulturarven og den store frivilligheten knyttet til den.

Vi ser også en forholdsvis bred geografisk spredning i ordningen for rullende og bevegelige kulturminner som gjennom 20 tilskudd (2,6 prosent av totalt antall) har mottatt nesten 1,7 millioner (1,8 prosent av total tilskuddssum). Prosjektene her er altså en god del billigere enn snittet totalt, men gitt at dette som regel er prosjekt med mye dugnad og mer begrensede tiltak enn i andre typer prosjekt så er dette å forvente.

Ordningene for fagseminar og formidling har, i den utstrekning ordningenes rammer tillater, en god spredning. Søknadstall og søknadsbeløp i disse ordningene er som regel forholdsvis høye i forhold til hva som er budsjettert for dem, men i og med at mange av disse søknadene, spesielt innenfor ordningen for formidling, havner utenfor den prioriterte typen prosjekt blir dette balansert i behandlingen. Her prioriteres prosjekt som i størst mulig grad anses å bidra til Kulturminnefondets overordnede målsettinger med å bidra til kompetanseoverføring, og formidle effekter og merverdier av tidligere prosjekt. Dette balanserer ut prioriteringene og bidrar til kompetanse, læring, og erfaringsdeling inkluderes som en del av mangfoldet som skal oppnås og den strategiske verdien av disse prosjektene er derfor høy.

Regionalt speiler fordelingen både hvilke kulturmiljø og særordninger som er mest relevante i ulike deler av landet ut fra bebyggelse, historie, og bruks- og bosetningsmønster. Fylkene har likevel en godt sammensatt portefølje av prosjekt i forskjellige kategorier og tyder på at tilskuddsordningen som helhet fanger opp både bymessige, rurale, og kystrelaterte strøk deres behov. Kombinasjonen av antall og beløp viser at tilskuddsordningen har en god treffsikkerhet iblant målgruppen med eiere av private bygg, men at den samtidig evner å løfte fram og finansiere mer komplekse og omfattende kulturminnetyper hvor tilpasning, bruk, og gjennomføring krever større økonomisk innsats.

- Økonomisk verdiskaping

Tabell 25: Tilskudd og beløp fordelt på fylke

Fylke	Tilskudd	Tilskuddsbeløp
Finnmark	1	195 000
Troms		
Nordland	13	2 422 000
Trøndelag	9	1 665 000
Møre og Romsdal	4	147 000
Vestland	23	5 044 000
Rogaland	3	503 000
Agder	1	137 000
Telemark	3	350 000
Vestfold		
Innlandet	9	806 000
Buskerud	4	335 000
Akershus	2	177 000
Østfold	3	452 000
Oslo	1	450 000
Til sammen	76	12 683 000

Kategorien økonomisk verdiskaping brukes i saksbehandlingen for å synliggjøre prosjekt der den klart dominerende effekten først og fremst handler om et varig inntektsgrunnlag, utvidet drift, og styrking av lokal økonomisk aktivitet. Mange prosjekt har en bruk relatert til næring i en eller annen form, men hovedgevinsten er da fortsatt i mange tilfeller knyttet til miljømessige eller sosiale/kulturelle verdiskapingseffekter. Det er gjennom 2025 gitt midler til 76 (i underkant av 10 prosent av totalt antall tilskudd) prosjekt med økonomisk verdiskaping som en klart dominerende verdiskapingseffekt, og et samlet tilskuddsbeløp på 12 683 000 kroner.

Fordelingen for 2025 viser at denne typen prosjekt gjennom året har vært tydelig sterkere i enkelte fylker. Spesielt Vestland med 23 prosjekt som tilsvarer 30 prosent av de totale tilskuddene med nærmere 40 prosent av den totale tilskuddssummen skiller seg ut. Det tyder på at mange av prosjektene gjennom året har hatt tydelige formål og planer relatert til næringsmessig omstilling, etablering eller videreføring av større drift, eller inntjening tydelig knyttet til kulturminnet som ressurs.

Nordland er også høyt representert med 13 prosjekt, etterfulgt av Trøndelag med ni prosjekt, men man ser også at prosjektene i Vestland i 2025 har vært forholdsvis store siden snittet for prosjektene i Nordland og Trøndelag begge ligger på rundt 185 000 kroner, mens snittet i Vestland er over 219 000 kroner. Fordelingen viser imidlertid også at denne typen prosjekt ikke er begrenset til bare en del av landet eller en type område. Både Vestland, Nordland, og Trøndelag representerer hver sine unike forutsetninger og omstendigheter, men har alle en god andel slike prosjekt, og med unntak av Troms og Vestfold så er alle fylker representert med prosjekt med framtrедende økonomiske verdiskapingseffekter.

At det er fylker hvor antallet er lavt eller fraværende leses ikke som at det mangler prosjekt med næringsmessige sider. Det viser heller at prosjekt med spesifikt økonomisk verdiskaping er en spisset kategori som bidrar til å fange opp tilfellene hvor den økonomiske effekten framstår mest framtrедende og sikre deres representasjon. Variasjonen mellom fylkene gir likevel et relevant grunnlag for videre oppfølging av hvordan denne formen for prosjekt utvikler seg i den geografiske fordelingen, og om den treffer bredden av prosjekt der kulturminner fungerer som en økonomisk ressurs i lokalsamfunn.

Kvalitativ vurdering av måloppnåelse med vurderinger knyttet til mangfold i tilskuddsfordelingen.

Kulturminnefondet er en lavterskelordning for et mangfold av eiere, formål, og kulturminner i hele landet. Tildelingene og søknadene i 2025 viser samlet sett en måloppnåelse, både i hvem som mottar støtte, hva slags kulturminner som settes i stand, og hvilke typer prosjekt og merverdier som utløses.

Geografisk er midlene fordelt utover hele landet, og viser at ordningen treffer både distriktskommuner og mer sentrale eller tettbebygde områder. Den brede dekningen gir et viktig bidrag til å ta vare på kulturmiljø som en ressurs der effekten kommer til uttrykk gjennom lokal aktivitet, økt bruksverdi, og økonomisk, miljømessig og sosial/kulturell verdiskaping. For mange prosjekt innebærer dette at tiltak gjennomføres i situasjoner der rommet for gjennomføring ellers ville vært mer begrenset, både praktisk og økonomisk.

Mangfoldet kommer også til uttrykk gjennom variasjoner i eierform og prosjektprofil. Et stort antall av tilskuddene går til privatpersoner, samtidig som at en rekke foreninger, stiftelser og næringsaktører også er tydelig representert. Prosjektene spenner fra mindre og avgrensede istandsettingstiltak til mer komplekse prosjekt med flere ulike finansieringskilder, og betydelig frivillig innsats. Tilskuddene dekker også et bredt spekter av kulturminnetyper og tiltak, fra boliger og gårdsbebyggelse til nærings- og industribygg, fartøy, og prosjekt som retter seg særlig mot formidling, opplæring, og kompetansebygging.

Den sosiale eller kulturelle bredden viser seg spesielt i prosjektenes varierte brukskontekst. Mange tiltak bidrar til å sikre møteplasser, styrke lokal identitet eller tilhørighet, eller legge til rette for videre formidling av historie og tradisjon. Prosjekt med dugnad og samarbeid på tvers av lokale grupperinger gir i tillegg ringvirkninger som handler om deltagelse, nettverk, og kompetanse. Dette skaper en tilpasset og variert kombinasjon av fysisk bevaring og lokal mobilisering.

Denne bredden er ikke kun et resultat av innkomne søknader, men også lagt opp til gjennom aktiv tilgjengeliggjøring og bevisste prioriteringer. Rådgivere og saksbehandlere gir tilpasset veiledning til ulike søkergrupper og sitter med god kjennskap til lokale forhold. Da blir prosessen mer håndterbar for søkere med lavere erfaring med digitale løsninger, offentlig forvaltning eller prosjektering. Flere typer eiere, brukere, og prosjekt får et reelt handlingsrom til å delta og gjennomføre nødvendige tiltak, noe som styrker ordningens samfunnsmessige rekkevidde.

Dypdykk - eksempler på vårt arbeid

Andersgardløa opna etter ti år med dugnad og restaurering

Andersgardløa står no fram som eit vakkert og stolt signalbygg – eit bygg med sjel og ei historie som får leve vidare, sa direktør i Kulturminnefondet, Simen Bjør-gen, i si opningstale.

Ti år med innsats

Over 3000 dugnadstimar er registrert, og ei rekkje fagfolk har bidrege med sitt handverk. Arbeidet har omfatta alt frå omfattande taklegging med skifer, ny bordkledning og golvlegging, til restaurering av murar og innreiing.

Kulturminnefondet som støttespelar

Kulturminnefondet har vore største bidragsytar til prosjektet, med i alt 430.000 kroner fordelt på tre tildelingar. Midlane har gått til mellom anna omlegging av skifertak, reparasjon av konstruksjon og fasade, samt informasjonsskilt som fortel historia om løa.

DEL IV: Styring og kontroll i virksomheten

Internkontroll og risikostyring

Internkontroll og risikostyring i Kulturminnefondet er tilpasset vår størrelse, egenart og vesentlighet. Kulturminnefondet er en liten og oversiktlig virksomhet med en tydelig kjerneoppgave.

Ledergruppen ivaretar mye av internkontrollen i den daglige operative driften. Dette innbefatter å identifisere, vurdere, håndtere og følge opp risiko som kan påvirke måloppnåelsen negativt.

I tillegg er mål- og resultatkravene i tildelingsbrevet tema i halvårsmøter med Klima- og miljødepartementet.

Det har i 2025 ikke vært identifisert vesentlige risikoer på virksomhetsnivå.

Oppfølging av tillitsreformen

Kulturminnefondet arbeider kontinuerlig med å videreutvikle virksomheten som mest mulig effektiv og brukervennlig. Arbeidet omfatter utviklingstiltak internt som understøtter elementer i tillitsreformen i dialog mellom ledere, ansatte og tillitsvalgte. Egen rapport om hvordan tillitsreformen er fulgt opp i Kulturminnefondet er oversendt til Klima- og miljødepartementet i henhold til oppdrag i tildelingsbrev for 2025.

Oppfølging av oppdatert analyse av Kulturminnefondets samfunnsnytte

I samfunnsnytterapporten utarbeidet av Agenda Kaupang i 2024 ble det gjort en grundig gjennomgang av Kulturminnefondets samfunnsnytte, basert på intervjuer og innspill fra søkere, kommuner, håndverkere, og interesseorganisasjoner. Rapporten vurderte både erfaringer, oppfatninger, og faktiske resultater knyttet til innvilgede prosjekt. Basert på dette identifiserte de syv sentrale punkter med potensial til forbedring eller ytterligere økt samfunnsnytte:

- Økt miljøfokus i veiledning og tildelingskriterier
- Styrket veiledning og informasjon fra Kulturminnefondet
- Tilskudd til energieffektivisering av kulturminner
- Støtte til utdanning og formidling
- Ytterligere forenkling av søknadsprosessen
- Rette oppmerksomhet mot de som får avslag
- Evaluering av utforming og forvaltningen av ordningen

Flere av disse punktene er i 2025 fulgt opp i videreutviklingen av tilskuddsordningen, saksbehandlingssystemet, og Kulturminnefondets eksterne kommunikasjon og formidlingsarbeid. Eksempler på dette er en omlegging av nettsiden med tydeliggjøring av informasjon og retningslinjer, nye formidlingsopplegg, og interne endringer knyttet til behandling for å kunne få til bedre prosesser med både formidling og evaluering.

Fellesføringer i tildelingsbrev

- Systematisk og helhetlig arbeid for å redusere klimagassutslipp, naturfotavtrykk og energibruk

Kulturminnefondet arbeider systematisk for å redusere klimagassutslipp, naturfotavtrykk og energibruk i egen drift, samtidig som arbeidet innrettes slik at kjerneoppgavene ivaretas på en kostnadseffektiv måte. Bærekraftsarbeidet er forankret i en egen bærekraftsplan og tilhørende policy for 2025–2026, som beskriver tiltak og forbedringsområder knyttet til blant annet energi, reise, innkjøp, avfallshåndtering og ressursbruk.

Driften er i stor grad lagt opp med digitale arbeidsprosesser og digitale kontaktflater, noe som reduserer behovet for fysisk kommunikasjonsmateriale, annen bruk av materiell og reisevirksomhet. Det er etablert rutiner for å gjennomføre møter digitalt der det er hensiktsmessig, og for å planlegge reiser slik at belastningen blir minst mulig når reise er nødvendig. Innkjøp gjennomføres så langt det er mulig lokalt for å redusere transportrelatert belastning av miljøet.

Det gjennomføres også konkrete tiltak for å redusere energibruk og øke energieffektivitet i det daglige, blant annet gjennom temperaturstyring med redusert oppvarming utenfor arbeidstid. I tillegg er det rutiner for kildesortering, gjenvinning av elektronisk avfall, tiltak for redusert papirforbruk og en egen komposteringsløsning for matavfall. Kontorlokaliseringen støtter også opp under målet om lavere ressursbruk, ved at virksomheten holder til i en eksisterende bygning på Røros som er tilpasset moderne kontorbruk, framfor nybygg.

Kulturminnefondet vurderer også hvordan klimaendringene kan påvirke virksomheten, blant annet gjennom digital tilgjengelighet for søkere og rutiner for drift og oppfølging ved mer uforutsigbare hendelser knyttet til vær og klima. Videre arbeides det med løpende vurderinger av energibruk og aktuelle energieffektive løsninger, der tiltak vurderes ut fra nytte, lønnsomhet og relevans for virksomheten.

- Positivt utvikling i antall ansettelser av personer med funksjonsnedsettelse

Kulturminnefondet er en liten virksomhet med få nyansettelser pr. år. Det rapporteres derfor ikke på antall nyansettelser innenfor målgruppen i 2025, sammenlignet med 2024.

Vi tilstreber å ha medarbeidere med mangfoldig bakgrunn. Mangfold er en styrke for arbeidsmiljøet og gjør oss bedre i stand til å utføre vårt samfunnsoppdrag. Kulturminnefondet har derfor siden 2021 i flere omganger valgt å rekruttere nye medarbeidere innenfor statens traineeprogram for personer med funksjonsnedsettelse og/eller fravær fra arbeid, utdanning eller opplæring. Dette har vært et svært vellykket tiltak. Vi har fått mange godt kvalifiserte søkere, og rekruttert flere nye dyktige medarbeidere innenfor målgruppen. En av disse har gått over i fast stilling hos oss.

- Redusere konsulentbruken

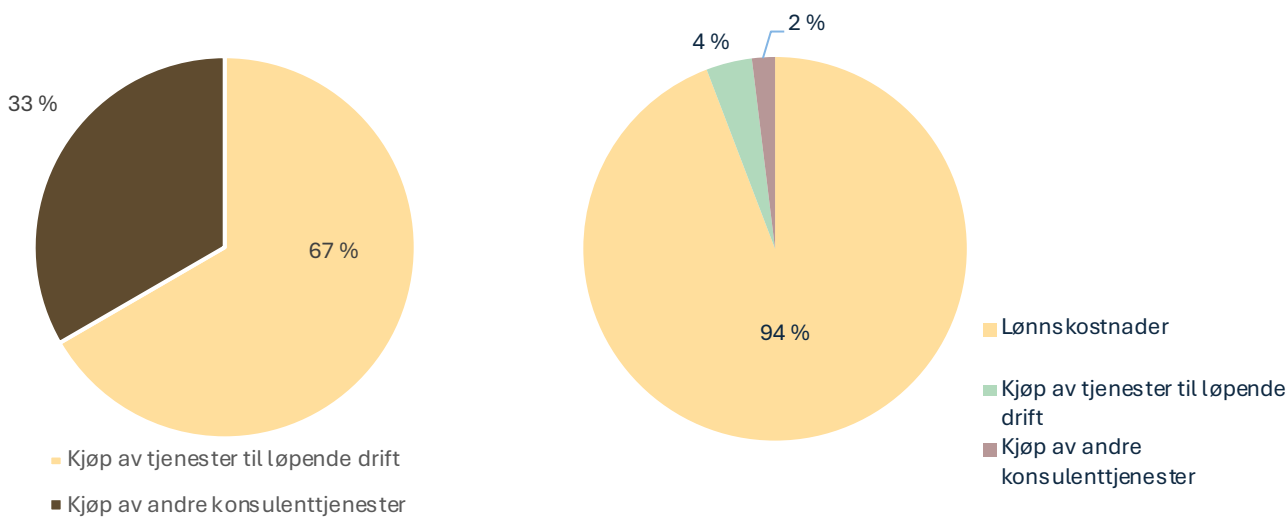
Kulturminnefondet har liten bruk av konsulentttjenester. Totale kostnader til konsulentttjenester i 2025 kroner 1 049 897, mot kroner 2 110 401 i 2024. Reduksjonen skyldes oppdrag i tildelingsbrev for 2024 om å levere en oppdatert uavhengig analyse av Kulturminnefondets samfunnsnytte.

67 prosent av de totale konsulentkostnadene i 2025 er kjøp av tjenester til løpende driftsoppgaver som IT-drift fra Miljødirektoratet, sentralbordtjenester fra Statens servicesenter i Engerdal (SSiE), lønns- og regnskapstjenester fra DFØ og drift av hjemmeside. Overføring til felles IKT-drift i Miljødirektoratet er en oppfølging av digitaliseringsstrategien for klima og miljøsektoren 2020–2024.

Andre konsulentttjenester i 2025 er kjøp av tjenester til rekruttering av assisterende direktør. Vi har kjøpt tjenester av TietoEvry, Miljødirektoratet og Bouvet for innføring av elnnsyn i Public360, og til forberedelser for periodisering av arkivet den 1.1.2026.

Vi har i 2025, hatt kostnader til kjøp av kommunikasjonstjenester til ny utforming og oppgradering av vår hjemmeside. Totalkostnaden for dette arbeidet er kr 92 625. Hjemmesiden er nå utformet slik at vi kan benytte egne ressurser til redigering.

Figur 26 og 27: Fordeling av kjøp av tjenester til drift og kjøp av konsulentttjenester og lønnskostnader

Av lønn og konsulentttjenester til sammen utgjør kjøp av tjenester 6 prosent.

Dypdykk - eksempler på vårt arbeid

Fiskefartøyet «Blomøy» fikk 150 000 kroner i støtte fra Kulturminnefondet. Tildelingen markerte en viktig milepæl. Dette ble prosjekt nr. 10 000

I 1991 sto «Blomøy» i fare for å bli kondemnert. Like før kondemneringen fikk imidlertid Salten Veteranbåtlag overtatt «Blomøy» og et omfattende arbeid med å sette skuta i stand ble da påbegynt. Uten den den frivillige innsatsen som Salten Veteranbåtlag har lagt ned i bevaring av «Blomøy», så hadde ikke fartøyet eksistert i dag.

Tilskuddet i denne saken er 150 000 kroner til overhaling av clutch og å montere tilbake innredningen etter tidligere reparasjoner på skrog og dekk på fiskefartøyet «Blomøy».

DEL V - Vurdering av framtidsutsikter

Behovet for å ta vare på, bruke og utvikle den eksisterende bygningsmassen på en bærekraftig måte har aldri vært tydeligere. Samfunnsoppdraget til Kulturminnefondet ligger nettopp her, der samfunnsutvikling, klimaomstilling og økende interesse for kulturarv møtes. Kulturminnefondets rolle som lavterskeltilbud til frivillige organisasjoner og private eiere av verneverdige kulturminner er relevant, både historisk, miljømessig og samfunnsøkonomisk.

Kulturminnefondets rolle i årene framover vil styrkes av at klimapolitikken gir økt vekt på ombruk, materialbevaring og redusert ressursforbruk i byggenæringen. Istandsetting og videre bruk av eksisterende bygningsmasse er nødvendige og effektive bidrag til dette. Kulturminnefondets tilskudd utløser betydelig privat innsats, investeringer, og medfinansiering som igjen bidrar til å virkeliggjøre tiltak som reduserer klimagassutslipp og sikrer kulturmiljø for framtiden. En krone fra Kulturminnefondet har så langt for prosjektene fra 2025 som er fullført utløst tilsvarende tre kroner og 20 øre i annen finansiering og arbeid.

Både demografiske og samfunnsmessige endringer peker i retning av økt betydning av fondets arbeid. I distriktene er kulturmiljø ofte sentrale for identitet, næringsutvikling, og attraktivitet og skaper tydelige merverdier for bokvalitet, møteplasser og reiseliv. Samtidig spiller kulturminner i byer og tettsteder en stadig viktigere rolle i utviklingen av gode bomiljø, stedsidentitet, og kvalitet i det bygde miljøet, spesielt der presset på arealer og kulturhistoriske strukturer er stort. På tvers av geografi bidrar istandsetting til lokal verdiskaping, håndverkskompetanse, og levende lokalsamfunn, samtidig styrkes mulighetene for at eksisterende bygg kan være en ressurs i bruk framfor å bli stående ubrukt og forfalle.

Digitalisering og økt kunnskapsdeling gir også nye muligheter. Erfaringer, data og resultater fra prosjektene utgjør et viktig kunnskapsgrunnlag for videre utvikling av feltet med mer treffsikre prioriteringer og dokumentasjon av samfunnseffekten av tilskuddene. I dette arbeidet blir koblingene mot det felles arbeidet med å iverksette bevaringsstrategiene stadig viktigere. Dette vil gi en ramme for felles målretning og som grunnlag for å synliggjøre resultater og effekter av innsatsen på tvers av virkemidler.

Samlet sett er framtidsutsiktene for Norsk kulturminnefond gode. Fondet arbeider i skjæringspunktet mellom områder av høy nasjonal betydning som kulturarv, klima, bærekraft, og lokal utvikling. Med bred tillit og dokumentert evne til å utløse engasjement og investeringer er Kulturminnefondet godt etablert og rustet til å spille en enda viktigere rolle i årene som kommer.

Kulturminnefondet er ikke bare et virkemiddel for å ta vare på fortiden, det er et aktivt bidrag til å forme en mer bærekraftig og levende framtid.

Dypdykk - eksempler på vårt arbeid

- eit levande minne om krig og bureising

Majavatn vart reist på 1930-tallet, i ei tid då bureising gav mange familiar nytt håp om framtida. I uthuset budde familien Grannes medan fjøs og stove vart reist, og under krigsåra fekk det same uthuset ei heilt anna rolle: det vart til skjul for soldatar frå Kompani Linge.

Bevaring for framtida

I 2020 fekk Kitty Lise Vassdal eigarskap til Tangen. Ho har teke på seg oppgåva med å ta vare på dei gamle bygningane, med mål om å restaurere eitt hus kvart år. Gjennom arbeidet hennar blir historia ikkje berre bevart, men også levandegjord for nye generasjonar. Tunet er opna opp att, og staden vert nytta til historieforteljing, refleksjon og opplevingar for tilreisande.

Del IV. Årsregnskap

Ledelseskommentar til årsregnskapet 2025

Formål

Norsk kulturminnefond ble opprettet i 2002 og er underlagt Klima- og miljødepartementet. Kulturminnefondet er et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter med eget styre. Kulturminnefondet er statens viktigste virkemiddel for å nå det nasjonale målet om å minimere tap av verneverdige kulturminner. Kulturminnefondets særskilte rolle er å være et statlig lavterskeltilbud til private eiere av verneverdige kulturminner.

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i samsvar med bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet og krav fra til Klima- og miljødepartementet i instruks om økonomistyring. Regnskapet gir et dekkende bilde av Kulturminnefondets disponible bevilgninger, regnskapsførte utgifter, inntekter, eiendeler og gjeld.

Vurderinger av vesentlige forhold

2025 ble Kulturminnefondet tildelt ei ramme på 117 254 000 kroner. Det er gitt tilskudd til bevaring av kulturminner inntil 111 106 000 kroner, mens det i løpet av året er tilbakekalt eller redusert tilskudd på 19 001 000 kroner. Av dette beløpet er 1 998 060 kroner satt av som «Ikke inntektsført tilskudd og overføringer» og øremerket tilskudd i 2026.

Resultatregnskapet viser at rapporterte driftskostnader summerte seg til kr 24 616 731. Lønn og sosiale utgifter beløp seg til kr 15 217 541, mot kr 14 936 538 i 2024. Økningen skyldes dels en økning på 0,7 utførte årsverk, jf. opplysninger i note 2.

Lønnsandelen av driftskostnadene er i overkant av 60 prosent. Kulturminnefondet prioriterer kompetansebygging, slik at kjøp av konsulenttjenestene nå er redusert i forhold til tidligere år. I 2025 vedtok Kulturminnefondet tilskudd til 784 prosjekter. Det ble i 2025 investert 673 737 kroner, i hovedsak knyttet til programvareutvikling for ny funksjonalitet i søknadssenteret ESS og elektronisk utstyr.

Tilleggsopplysninger

Riksrevisjonen er ekstern revisor og bekrefter årsregnskapet for Kulturminnefondet. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert pr. d.d. men revisjonsberetninga er antatt å foreligge i løpet av 1. kvartal 2026. Beretninga vil bli publisert på Kulturminnefondets nettsider så snart dokumentet er mottatt fra Riksrevisjonen.

Rørøst

Rørøst 13. mars 2026

Prinsippnote til årsregnskapet

Årsregnskap for statlige forvaltningsorganer med særskilte fullmakter til bruttoføring utenfor statsbudsjettet (netto budsjetterte virksomheter) er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer i bestemmelser om økonomistyring i staten (bestemmelsene).

Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 av november 2025 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av Klima- og miljødepartementet.

Kulturminnefondet er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. Nettobudsjetterte virksomheter får bevilgningen fra overordnet departement innbetalt til sin bankkonto og beholdninger på oppgjørskonto overføres til nytt år.

Oppstillingen av bevilgningsrapportering omfatter en øvre del som viser hva Kulturminnefondet har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for vår statskonto (kapittel/post). Midtre del av oppstillingen viser hva som er rapportert i likvidrapporten til statsregnskapet. Likvidrapporten viser virksomhetens saldo og likvidbevegelser på oppgjørskonto i Norges Bank. I nedre del av oppstillingen framkommer alle finansielle eiendeler og forpliktelser virksomheten står oppført med i statens kapitalregnskap.

Oppstilling av bevilgningsrapportering

Samlet tildeling i henhold til tildelingsbrev				
Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Samlet tildeling 2025
1432	Norsk kulturminnefond	50	Bevilgning NB	137 254 000
	Norsk kulturminnefond		Bevilgning nedsettes	
1432	kulturminnefond	50	RNB	-20 000 000
Sum utgiftsført				117 254 000

Beholdninger rapportert i likvidrapport		Note	Regnskap
Inngående saldo på oppgjørskonto i Norges Bank		8	125 885 592
Endringer i perioden			- 11 407 053
Sum utgående saldo oppgjørskonto i Norges Bank			114 478 539

Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)					
Konto	Tekst	Note	2025	2024	Endring
1962	Beholdninger på konto(er) i				
	Norges Bank	8	114 478 539	125 885 592	-11 407 053

Note C Oversikt over binding på framtidige års bevilgninger				
Avtaler om leie av kontorlokaler				
Gjenværende varighet per 31.12.	Årlig leiebeløp	Av neste års bevilgning	Av senere års bevilgning	Samlet binding på framtidige års bevilgninger
Varighet inntil 1 år				0
Varighet 1-5 år				0
Varighet over 5 år	2 146 763	2 211 166	16 091 537	18 302 703
Totalt	2 146 763	2 211 166	16 091 537	18 302 703
Avtalen for leie av kontorlokaler utgår 30.6.2033				

Regnskapsprinsipper for nettobudsjetterte virksomheter
Virksomhetsregnskapet er avlagt i henhold til de statlige regnskapsstandardene (SRS).

Transaksjonsbaserte inntekter
Inntekt resultatføres når den er opptjent. Transaksjoner resultatføres til verdien av vederlaget på transaksjonstidspunktet. Inntektsføring ved salg av varer skjer på leveringstidspunktet. Salg av tjenester inntektsføres i takt med utførelsen.

Inntekter fra bevilgninger og inntekt fra tilskudd og overføringer
Inntekt fra bevilgninger og inntekt fra tilskudd og overføringer resultatføres etter prinsippet om motsatt sammenstilling. Dette innebærer at inntekt fra bevilgninger og inntekt fra tilskudd og overføringer resultatføres i takt med at aktivitetene som finansieres av disse inntektene utføres, det vil si i samme periode som kostnadene påløper (motsatt sammenstilling).

Den andelen av inntekt fra bevilgninger og tilsvarende som benyttes til anskaffelse av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler som balanseføres, inntektsføres ikke på anskaffelsestidspunktet, men avsettes i balansen på regnskapslinjen statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler.

I takt med kostnadsføringen av avskrivninger av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler inntektsføres et tilsvarende beløp fra avsetningen statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler. Periodens inntektsføring fra avsetningen resultatføres som inntekt fra bevilgninger. Dette medfører at kostnadsførte avskrivninger inngår i virksomhetens driftskostnader uten å få resultatteffekt.

Kostnader
Utgifter som gjelder transaksjonsbaserte inntekter kostnadsføres i samme periode som tilhørende inntekt.

Utgifter som finansieres med inntekt fra bevilgning og inntekt fra tilskudd og overføringer, kostnadsføres i samme periode som aktivitetene er gjennomført og ressursene er brukt.

Pensjoner
Statlige virksomheter skal ikke balanseføre netto pensjonsforpliktelser for ordninger til Statens pensjonskasse (SPK).

Virksomheten resultatfører arbeidsgiverandel av pensjonspremien som pensjonskostnad. Pensjon kostnadsføres som om pensjonsordningen i SPK var basert på en innskuddsplan.

Virksomheten betaler en virksomhetsspesifikk hendelsesbasert arbeidsgiverandel som del av pensjonspremien. At premien er virksomhetsspesifikk, betyr at den beregnes ut fra den enkelte virksomhets forhold, ikke for grupper av virksomheter samlet. At den er hendelsesbasert, betyr at den tar hensyn til de faktiske hendelser i medlemsbestanden i virksomheten, slik at premiereserven er ajour i forhold til medlemmets opptjening. Medlemsandelen på to prosent av lønnsgrunnlaget er uendret.

Leieavtaler
Virksomheten har valgt å benytte forenklet metode i SRS 13 om leieavtaler og klassifiserer alle leieavtaler som operasjonelle leieavtaler.

Klassifisering og vurdering av anleggsmidler
Anleggsmidler er varige og betydelige eiendeler som disponeres av virksomheten. Med varig menes utnyttbar levetid på 3 år eller mer. Med betydelig eiendeler forstås eiendeler med anskaffelseskost på kr 50.000 eller mer. Anleggsmidler er balanseført til anskaffelseskost fratrukket avskrivninger.

Kontorinventar og datamaskiner (PCer, mobiler, servere m.m.) med utnyttbar levetid på 3 år eller mer er balanseført som egne grupper.

Varige driftsmidler nedskrives til virkelig verdi ved bruksendring, dersom virkelig verdi er lavere enn balanseført verdi.

Egenutvikling av programvare
Kjøp av bistand til utvikling av programvare er balanseført. Kulturminnefondet har valgt å ikke balanseføre utgifter vedrørende bruk av egne ansatte knyttet til applikasjonsutviklingsfasen ved utvikling av programvare.

Klassifisering og vurdering av omløpsmidler og kortsiktig gjeld
Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som forfaller til betaling innen ett år etter anskaffelsestidspunktet. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmidler/langsiktig gjeld.

Omløpsmidler vurderes til det laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på opptakstidspunktet.

Fordringer
Kundefordringer og andre fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene.

Statens kapital
Statens kapital utgjør nettobeløpet av virksomhetens eiendeler og gjeld. Statens kapital består av virksomhetskaper, avregninger og utsatt inntektsføring av bevilgning (nettobudsjetterte).

Statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler
Avsetningen statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler viser inntekt fra bevilgninger og tilsvarende som er benyttet til anskaffelse av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler.

Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten presenteres etter kontantprinsippet.

Kontantstrømoppstilling
Kontantstrømoppstillingen er utarbeidet etter den direkte modellen tilpasset statlige virksomheter.

Statlige rammebetingelser

Selvassurandørprinsippet
Staten opererer som selvassurandør. Det er følgelig ikke inkludert poster i balanse eller resultatregnskap som søker å reflektere alternative netto forsikringskostnader eller forpliktelser.

Statens konsernkontoordning
Statlige virksomheter omfattes av statens konsernkontoordning. Konsernkontoordningen innebærer at alle innbetalinger og utbetalinger daglig gjøres opp mot virksomhetens oppgjørskontoer i Norges Bank.

Virksomheten tilføres likvider en gang i året fra overordnet departement og disponerer en egen oppgjørskonto i konsernkontoordningen i Norges Bank. Denne renteberegnes ikke. Nettobudsjetterte virksomheter beholder likviditeten ved årets slutt.

Andre forhold
Kulturminnefondet er ikke inkludert i nettoføringsordningen for budsjettering og regnskapsføring av merverdiavgift, jf. Rundskriv R-116.

Resultatregnskap

Resultatregnskap	Note	31.12.2025	31.12.2024
Driftsinntekter			
Inntekt fra bevilgninger	1	24 609 825	26 469 483
Andre driftsinntekter		6 906	1 632
Sum driftsinntekter		24 616 731	26 471 115
Driftskostnader			
Lønnskostnader	2	15 217 541	14 927 912
Avskrivninger	3,4	1 931 622	2 596 470
Andre driftskostnader	5	7 467 569	8 946 732
Sum driftskostnader		24 616 731	26 471 115
Driftsresultat		0	0
Resultat av periodens aktiviteter		0	0
Tilskuddsforvaltning			
Tilskudd til andre	6	104 659 000	113 064 000
Avregning med statskassen			
tilskuddsforvaltning	6	104 659 000	113 064 000
Sum tilskuddsforvaltning		0	0

Balanse

Balanse - Eiendeler	Note	31.12.2025	31.12.2024
A. Anleggsmidler			
I Immaterielle eiendeler			
Programvare og lignende immaterielle eiendeler	3	3 360 806	4 386 753
II Varige driftsmidler			
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	4	685 678	917 617
Sum anleggsmidler		4 046 485	5 304 370
B. Omløpsmidler			
I Beholdninger av varer og driftsmateriell			
II Fordringer			
Andre fordringer	7	834 806	51 395
III Kasse og bank			
Bankinnskudd	8	114 478 539	125 885 592
Kontanter og lignende	8	0	97
Sum omløpsmidler		115 313 345	125 937 084
Sum eiendeler		119 359 830	131 241 454
Balanse – statens kapital og gjeld	Note	31.12.2025	31.12.2024
C. Statens kapital			
I Virksomhetskapi tal			
II Avregninger		-6 997	
III Utsatt inntektsføring av bevilgning			
Statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler	3, 4	4 046 485	5 304 370
Ikke inntektsført bevilgning	9	2 684 738	887 678
Sum statens kapital		6 724 226	6 192 048
D. Gjeld			
I Avsetning for langsiktige forpliktelser			
II Annen langsiktig gjeld			
III Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		789 042	1 183 462
Skyldig skattetrekk		723 416	431 974
Skyldige offentlige avgifter		266 445	283 043
Avsatte feriepenger		1 516 011	1 230 307
Annen kortsiktig gjeld	10	694 190	720 120
Sum gjeld		3 989 104	3 848 906
Sum statens kapital og gjeld drift		10 713 330	10 040 954
IV Gjeld vedrørende tilskuddsforvaltning	6	108 646 500	121 200 500

Kontantstrømoppstilling

Kontantstrømoppstilling	31.12.2025	31.12.2024
Kontantstrømmer fra driftsaktiviteter		
Innbetalinger		
innbetalinger av bevilgning	12 900 000	127 298 000
innbetalinger av tilskudd og overføringer		709 928
andre innbetalinger	43 515	716 456
Sum innbetalinger	12 943 515	128 724 384
Utbetalinger		
utbetalinger for kjøp av varer og tjenester	-8 231 647	-9 642 523
utbetalinger av lønn og sosiale kostnader	-15 445 184	-9 868 203
utbetalinger av skatter og offentlige avgifter		-4 068 770
Sum utbetalinger	-23 676 831	-23 579 495
Netto kontantstrøm fra driftsaktiviteter *	-10 733 316	105 144 889
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter		
Utbetalinger ved kjøp av eiendeler og varige driftsmidler	-673 737	-1 790 268
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-673 737	-1 790 268
Kontantstrømmer knyttet til overføringer		
Innbetalinger fra statskassen til tilskudd til andre	104 658 00	
Utbetalinger av tilskudd og overføringer til andre	-104 658 00	-113 064 000
Netto kontantstrøm knyttet til overføringer	0	-113 064 000
Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter	-11 407 053	-9 709 379
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter 1.1.	125 885 592	135 594 971
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter 31.12	114 478 539	125 885 592
Avstemming	31.12.2025	31.12.2024
Ordinære avskrivninger	1 931 622	2 596 471
Avsetning utsatte inntekter (tilgang anleggsmidler)	-673 737	-1 705 190
Endring i statens finansiering av immaterielle Eiendeler og varige driftsmidler	-1 257 885	-891 281
Endring i ikke inntektsført bevilgning	1 797 060	-9 423 703
Endring i leverandørgjeld	-252 420	550 286
Poster klassifisert som investerings- eller finansieringsaktiviteter	673 737	1 790 268
Poster klassifisert som kontantstrømmer knyttet til overføringer	0	113 064 000
Endring i andre tidsavgrensningsposter	-12 951 693	-835 953
Netto kontantstrøm fra driftsaktiviteter *	-10 733 316	105 144 889

Noter

Note 1 Driftsinntekter	31.12.2025	31.12.2024
Inntekt fra bevilgninger		
Inntekt fra bevilgning	23 351 940	25 578 203
- brutto benyttet til investeringer i immaterielle eiendeler og varige driftsmidler	-673 737	-1 705 190
+ utsatt inntekt fra avsetning knyttet til investeringer (avskrivninger)	1 931 622	2 596 470
+utsatt inntekt fra avsetning knyttet til investeringer (avhendede anleggsmidler)		0
Sum inntekt fra bevilgninger	24 609 825	26 469 484
Gevinst ved avgang av anleggsmidler		0
Andre driftsinntekter	6 906	1 632
Sum andre driftsinntekter	6 906	1 632
Sum driftsinntekter	24 616 731	26 471 116
Note 2 Lønn og sosiale kostnader	31.12.2025	31.12.2024
Lønn	12 096 828	11 693 211
Feriepenger	1 520 568	1 280 713
Arbeidsgiveravgift	877 503	924 474
Pensjonskostnader*	1 004 708	1 037 516
Sykepenger og andre refusjoner	-1 048 887	-725 955
Andre ytelser	766 821	717 954
Sum lønn og sosiale kostnader	15 217 541	14 927 912
Antall årsverk:	16,5	15,8

* Nærmere om pensjonskostnader

Premiesatsen for arbeidsgiverandelen utgjorde i 2025 7,8 prosent (arbeidsgiverandel av pensjonspremie på artskonto 542/pensjonsgrunnlaget i 2024 rapportert til SPK). For regnskapsåret 2024 utgjorde premiesatsen 8,4 prosent.

Lønn og andre ytelser til virksomhetsleder	31.12.2025	31.12.2024
Simen Bjørgen t.o.m. 31.10.	1 188 474	1 366 709
Pia Kathrine Wigtil f.o.m. 1.11.	217 696	0

Honorar og andre ytelser til styreleder og de enkelte medlemmer av styret	31.12.2025	31.12.2024
Hanne Kristin Jakhell, styreleder	140 000	140 000
Atle Hamar, nestleder	85 000	85 000
Einar Bjørn Holtane, styremedlem	57 000	57 000
Jetmir Raistaj, styremedlem	57 000	57 000
Inger Christine Daae Qvale Årstad, styremedlem	57 000	57 000
Daniel Johansen, varamedlem	27 000	27 000
Margaret Lie Wessel, varamedlem	6 750	6 750

Det er ikke inngått avtaler med virksomhetsleder eller leder av styret om vederlag ved opphør eller endring av arbeidsforholdet/vervet som kan gi vesentlige fremtidige forpliktelser. Det er heller ikke inngått andre særskilte avtaler til fordel for virksomhetsleder og lederen av styret.

Note 3 Immaterielle eiendeler	31.12.2025	31.12.2024
Programvare og lignende rettigheter		
Anskaffelseskost pr. 01.01.	23 094 710	21 706 477
Tilgang i året	560 856	1 388 233
Anskaffelseskost 31.12.	23 655 566	23 094 710
Akkumulerte avskrivninger pr. 01.01.	18 707 957	16 445 164
Ordinære avskrivninger i året	1 586 803	2 262 793
Balanseført verdi 31.12.	3 360 806	4 386 753
Avskrivningssatser (levetider)	5 år / lineært	

Immaterielle eiendeler er programvare som utvikling av søknadssenter og overføring av arkivprogrammet Public360 til skybasert løsning.

Note 4 Varige driftsmidler	31.12.2025	31.12.2024
Anskaffelseskost 01.01.	4 794 206	4 477 249
Tilgang i året	112 881	316 957
Avgang anskaffelseskost i året		0
Anskaffelseskost	4 907 086	4 794 206
Akkumulerte avskrivninger 01.01.	3 876 589	3 542 911
Ordinære avskrivninger i året	344 819	333 678
Akkumulerte avskrivning avgang i året		0
Balanseført verdi 31.12.	685 678	917 617
Avskrivningssatser (levetider)	3-15 år / lineært	

Varige driftsmidler er anlegg som kontormøbler, inventar, datamaskiner, mobiler og annet elektronisk utstyr.

Note 5 Andre driftskostnader	31.12.2025	31.12.2024
Husleie	2 146 763	2 132 048
Vedlikehold av leide lokaler	13 428	19 090
Andre kostnader til drift av eiendom og lokaler	546 168	541 001
Leie maskiner, inventar og lignende*	1 123 620	819 982
Mindre utstyrsanskaffelser	94 701	69 751
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	43 038	55 310
Kjøp av konsulentttjenester**	331 370	1 175 811
Kjøp av tjenester til løpende drift	718 527	934 589
Reiser og diett	882 154	859 249
Øvrige driftskostnader **	1 567 800	2 339 901
Sum andre driftskostnader	7 467 569	8 946 732

* Leie maskiner, inventar og lignende har økt i forhold til fjoråret, blant annet på grunn av krav til datasikkerhet, og for økt effektivitet ved gjennomføring av arbeidsoppgaver.

** Kjøp av konsulentttjenester er redusert i forhold til fjoråret, hovedsakelig på grunn av kostnaden for gjennomføring av oppdraget i 2024 fra KLD om en oppdatert analyse av Kulturminnefondets samfunnsnytte.

*** Øvrige driftskostnader	31.12.2025	31.12.2024
Kontorkostnader	902 977	1 369 260
Kommunikasjon (telefon, IT, porto)	88 422	117 721
Reklame/informasjon/representasjon	260 550	525 080
Andre driftskostnader	315 851	327 840
Sum Øvrige driftskostnader	1 567 800	2 339 901

Tilleggsinformasjon om operasjonelle leieavtaler				
Varighet	Inntil 1 år	Mellom 1 og 5 år	Over 5 år	Sum
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	0	0	2 146 763	2 146 763
Maskiner og transportmidler		133 672	0	133 672
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende		42 449	0	42 449
Sum operasjonelle leieavtaler	176 121	2 146 763	2 322 884	

Kulturminnefondet har husleieavtale med varighet over 5 år på rapporteringstidspunktet. Virksomheten har en 3-årig avtale om leiebil,

Note 6 Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	31.12.2025	31.12.2024
Tilskudd til kommuner	30 000	0
Tilskudd til ikke-finansielle foretak	7 022 000	10 530 000
Tilskudd til finansielle foretak	21 721 000	21 549 000
Tilskudd til husholdninger	71 726 000	84 194 000
Tilskudd til ideelle organisasjoner	10 607 000	12 913 000
Tilskudd og stønader fra staten til andre	111 106 000	129 186 000

Tilbakekalte tilskudd kommuner	0	-62 000
Tilbakekalte tilskudd ikke-finansielle foretak	-998 000	-818 000
Tilbakekalte tilskudd finansielle foretak	-2 830 000	-2 738 000
Tilbakekalte tilskudd til husholdninger	-13 537 000	-12 968 500
Tilbakekalte tilskudd til ideelle organisasjoner	-1 636 000	-1 456 000
Tilbakekalte/reduuerte tilskudd	-19 001 000	-18 042 500

Sum tilskudd og tilbakekallinger	92 105 000	111 143 500
Ikke utbetalte, tildelte tilskudd	12 554 000	1 920 500
Utbetaling av tilskudd til andre	104 659 000	113 064 000

Gjeld vedrørende tilskuddsforvaltning	31.12.2025	31.12.2024
Sum tildelte, ikke utbetalte tilskudd	108 646 500	121 200 500

Note 7 Andre kortsiktige fordringer	31.12.2025	31.12.2024
Forskuddsbetalt leie	536 691	0
Andre forskuddsbetalte kostnader	90 406	
Andre fordringer	207 708	51 395
Sum andre kortsiktige fordringer	834 806	51 395

Andre fordringer er periodisering av driftskostnader og refusjoner fra NAV.

Note 8 Bankinnskudd, kontanter og lignende	31.12.2025	31.12.2024
Innskudd statens konsernkonto	114 478 539	125 885 592
Kontantbeholdninger		97
Sum bankinnskudd, kontanter og lignende	114 478 539	125 885 689

Midler innestående på bank må sees i sammenheng med ikke utbetalte tilskudd.

Note 9 Ikke inntektsført bevilgning fra fagdepartementet	31.12.2025	31.12.2024	Endring
Ikke inntektsført bevilgning	-94 789 738	-887 678	-93 902 060
Tilskuddsforvaltning	92 105 000	0	92 105 000
Sum ikke inntektsført tilskudd og overføring	2 684 738	887 678	1 797 060

Note 10 Annen kortsiktig gjeld	31.12.2025	31.12.2024
Skyldig lønn	-137	
Annen gjeld til ansatte	643 538	534 773
Avsetning for lønnsoppgjøret 2024*		305 717
Påløpte kostnader **	50 789	-120 370
Sum annen kortsiktig gjeld	694 190	720 120

* På bakgrunn av at lønnsoppgjøret i staten for 2024 ikke var ferdigstilt før i slutten av november 2024, fikk ikke virksomheten utbetalt resultatet av lønnsoppgjøret i 2024. Virksomheten gjorde derfor et estimat for lønnsavsetningen for det sentrale lønnsoppgjøret (lokale og eventuelt sentrale tillegg) pr. 31.12.24.

** Påløpte kostnader er faktura til 2026-regnskapet, men er betalt i 2025.